

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 2. september 1955

Štev. 35 (697)

Naša javnost odobrava osnutek zahtev ZSO

Tudi v drugem tednu javne razprave o osnutku zahtev ZSO smo imeli priložnost prisluhniti mnenju uglednih slovenskih ljudi na Koroškem.

Občinski odbornik v Skofičah in član odbora okrajne kmečke zbornice Celovec Lovro Kramer nam je v pismu sporočil, da je o osnutku govoril z mnogimi ljudmi v občini in da vsi smatrajo za pravilno, da lahko vsa slovenska javnost izrazi svoje poglede in predloge. Podrobno praznjenje člena 7 državne pogodbe se bada z njegovim duhom in lahko služi kot podlaga za njegovo izvedbo, če se hoče dati našim ljudem občutek, da so res enakopravni z nemško govorečimi sodržavljanji.

Svetnik kmetijske zbornice Tomaž Dumpelnik iz Štebna v Podjuni posebno odobrava možnost sodelovanja vse slovenske javnosti, ki je v prvi vrsti upravičena, da tolmači določbe, ki prizadevajo njene interese. Kot izvoljeni zastopnik slovenskih kmetov je poudaril potrebo, da se v zaščito narodnostnega značaja naših krajev pritegnejo v komisije za promet z zemljišči zastopniki Slovencev s pravico soodločanja o vsaki prodaji in nakupu zemlje. Razen zahteve v osnutku ZSO, da je treba spremeniti določilo o uradnem jeziku v kmetijski zbornici in da mora dobiti tudi Zveza slovenskih združug virilni glas, je treba že končno izpolniti sklep zbornice o slovenski prilogi njenega glasila in pa zagotovilo o namestitvi slovenskih uradnikov. Vse to sva z zborničnim svetnikom Ogriscom že davno zahtevala. K zahtevi, naj službujejo na slovenskem in mešanem ozemlju samo uradniki, ki znajo oba jezika, je g. Dumpelnik še pripomnil, da ti uradniki tudi ne smejo biti podvrženi duhu šovinistične gonje proti Slovincem, ki jo razni nacionalistični listi vedno spet skušajo razplamtevat.

Podpredsednik okrajne kmečke zbornice Velikovec in občinski odbornik v Škocianu g. Miha Kačnik je prav tako pozdravil osnutek ZSO, češ, da sta njegova zamisel in vsebina zelo stvarni. Kot narodnostna manjšina zahtevamo samo to, kar nam gre in kar nam sedaj zago-

taavlja tudi državna pogodba. Tudi g. Kačnik smatra, da je treba doseči v komisijah za promet z zemljišči soodločanje Slovencev.

Član odbora okrajne kmetijske zbornice Velikovec Šimen Gros iz Št. Petra na Vašinhah je zlasti podčrtal pravilnost ugotovitve v pozivu ZSO, da je predvsem tisti upravičen razlagati določila neke pogodbe, na katerega se ta določila nanašajo — in to smo v tem primeru koroški Slovenci — ne pa tisti, ki je prevzel dolžnost in odgovornost, da bo ta določila izpolnjeval. Na podlagi izkušenj iz preteklosti bi lahko bili pesimistični, če se spomnimo na izvajanje manjšinske zaščite po določilih senžermenske

pogodbe. Odgovorni ljudje v drugi republiki bodo morali pokazati mnogo prizadevne širokogrudnosti, če želijo, da slovenski državljani ne bomo ponovno razočarani. Naše ljudstvo pa bo moralo stremeti z vso silo za tem, da se bo moglo zlasti na gospodarskem področju enakopravno uveljaviti.

Ing. Marko Polcer iz Sp. Vinar, ki je v prvi republiki kot edini slovenski kmetijski strokovnjak z visokošolsko izobrazbo zaman iskal na Koroškem javno službo in ki je v teku let mnogo prispeval k napredku kmetijstva v svoji okolici, je dejal našemu dopisniku, da se strinja z vsebino osnutka in z možnostjo konstruktivnega sodelovanja vse sloven-

ske javnosti pri tako odločilnih vprašanjih, ki se tičejo bodočnosti našega ljudstva. Zaradi dosedanjega pomanjkanja možnosti na Koroškem, da bi se slovenski inteligentni naraščaj šolal v svojem jeziku, smatra ing. Polcer, da je treba študentom in vsem izobražencem, ki so študirali oz. polagali izpite na raznih šolah v Sloveniji, vsaj za prehodno dobo zagotoviti posebne olajšave pri priznanju in nostrifikaciji diplom na avstrijskih učnih zavodih.

France Kropivnik iz Rinkol pri Pliberku je dejal našemu dopisniku, da v celoti soglaša z osnutkom, ki da vsebuje samo v izčrpnosti obliki izražene pravice, ki nam gredo po naravnem pravu in sedaj tudi po državni pogodbi. Zato je umestno pričakovanje, da bo imela vsa dobromisleča avstrijska javnost in mero-dajni državni činitelji potrebno razumevanje in da bodo upravičene zahteve koroških Slovencev uresničene. Vzoren primer rešitve manjšinskega vprašanja v osrčju Evrope bi služil spravi med narodi in utrditvi miru. K osnutku ZSO je g. Kropivnik izrazil željo, da bi se še bolj podčrtala tudi zahteva po pravični odškodnini našim žrtvam fašizma, izseljenecem in drugim pripornikom. Če pa se je našel nekdo, ki meni, da je naše podeželsko ljudstvo preokorno za javno diskusijo, naj vzame na znanje, da ljudje na kmetih prav dobro vedo, kaj je krivica in kaj pravica, saj so si v desetletja dolgi borbi za svoj obstoj pridobili že dovolj dragocenih izkušenj.

Na tem mestu je seve premalo prostora, da bi izčrpno prikazali zanimanje našega ljudstva za potrebo čimprejše realizacije pravic, ki jih zagotavlja državna pogodba narodnostnim manjšinam. Samo v par stavkih smo mogli zabeležiti odziv nekaterih vidnejših ljudi širom naše zemlje na poziv ZSO, naj slovenska javnost izrazi svoje mnenje o osnutku zahtev na temelju 7. člena državne pogodbe. V naše uredništvo in na sedež Zveze slovenskih organizacij prihajajo vsak dan ljudje, ki izražajo svojo soglasnost z osnutkom ali pa osebno in v pismih dajejo svoje pripombe. Zveza slovenskih organizacij pa pripravlja za prihodnji četrtek izredni občni zbor, na katerem bodo delegati vseh včlanjenih slovenskih organizacij in vsi navzoči gostje še v izčrpnih diskusijah lahko razpravljali na temelju osnutka in vseh dodatnih nasvetov in predlogov o dokončni vsebini naših zahtev, ki bodo na ta način dejansko izraz našega ljudstva.

OBVESTILO

V četrtek, dne 8. septembra ob 9. uri bo zasedal v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu

izredni občni zbor Zveze slovenskih organizacij

- Dnevni red: 1. referat o državni pogodbi s posebnim pogledom na manjšinsko zaščito,
2. poročilo o rezultatih javne diskusije,
3. razprava o referatu, poročilu in osnutku,
4. izglasovanje spomenice na vlado.

Tudi nepoklicani so se oglasili

K osnutku ZSO so se oglasili tudi nepoklicani krogi. To so šovinistični huj-skači za uredniškimi mizami koroških nacionalističnih listov. Točno po običajnem vrstnem redu so se pojavili: najprej »Kleine Zeitung«, za njo »Allgemeine Bauernzeitung« in še »Volkszeitung«, saj bi sicer klerikalno-nacionalistična trojka ne bila kompletna. Kaj stvarnega k vprašanju, ki se tiče predvsem našega ljudstva in njegovih v državni pogodbi uzakonjenih pravic, niso povedali. Brez haska bi bilo, če bi se spuščali z njimi v podrobno diskusijo. Ob vsem njihovem krikju in hujskanju ostane namreč le dejstvo, da vse-

buje državna pogodba obvezna določila o pravicah narodnostnih manjšin. Nepomirljivi in neodgovorni šovinistični krogi bi jih radi še vedno zanikali, čeprav so odgovorni predstavniki vlade na Dunaju in na Koroškem že nedvoumno povedali, da je državna pogodba nedeljiva celota in da je z njeno ratifikacijo prevzela država odgovornost za vse njene člene. Teh dejstev tudi najograbnejši izpadi neodgovornih koroških šovinstov ne bodo mogli spraviti s sveta. Da njihova strupena setev ne bo šla v klasje, je v interesu demokratičnega razvoja in enakopravnega sožitja med državljani slovenskega in nemškega jezika na Koroškem.

Italijanski minister za javno šolstvo:

Pravična ureditev slovenskega šolstva — moralna in politična obveznost italijanske vlade

Ko je zadnjo soboto in nedeljo bival v Trstu italijanski minister za javno šolstvo Paolo Rossi, so predstavniki slovenskih šolnikov v Trstu, slovenske dijaške mladine ter Slovenske prosvetne zveze izkoristili to priložnost in zaprosili za sprejem pri ministru. V razgovoru s slovenskimi predstavniki se je minister Rossi izrazil zelo velikodušno o bodoči ureditvi slovenskega šolstva ter ostalih kulturnih potreb tržaških Slovencev.

Minister Rossi je poudaril, da si je postavil za nalogo, urediti vprašanja slovenskega šolstva na Tržaškem tako, da bodo slovenski šolniki zadovoljni. Glede zakonkega osnutka za slovenske šole, ki da ga ima že pripravljene in ki bo v kratkem predložen ministrskemu svetu, je izjavil, da bo zakon upošteval vse točke posebnega statuta, katerega določila da bodo tolmačena velikodušno, z največjo uvidevnostjo in naklonjenostjo, kar da je moralna in politična obveznost vlade. Slovenskim šolnikom je še zagotovil, da bo veseli vseh tehničnih predlogov, ki bi mu jih predložili za izpolnitev omenjenega zakonskega osnutka.

Tudi predstavniku tržaške Slovenske prosvetne zveze, s katerim se je zadržal

v krajšem razgovoru o kulturnih potrebah slovenskega življa na Tržaškem, je minister izjavil, da ga zelo zanimajo slovenska kulturna vprašanja in da želi uspešen razvoj slovenske kulture.

V razgovoru z zastopniki slovenskih srednješolcev se je minister zanimal za podrobna vprašanja šolskih prostorov, zaposlitve slovenskih absolventov, učne reforme itd. ter jim zagotovil, da se bo

s stanjem slovenskih šol na Tržaškem osebno seznanil ter ukrenil vse, da se njih stanje temeljito izboljša.

Tržaški Slovenci so izjave italijanskega ministra sprejeli z zadovoljstvom in zdaj pričakujejo, da bodo v bližnji bodočnosti postale tudi resnica, prepričani, da bo tudi pravična ureditev slovenskega šolstva bistveno prispevala k nadaljnjemu izboljšanju medsebojnih odnosov.

Dvojezičnost v praksi

V primorskih in istrskih krajih, kjer poleg slovenskega odnosno hrvaškega prebivalstva živijo tudi Italijani, so jugoslovenske oblasti v teku zadnjih let širokogrudno izvedle in uresničile načela enakopravnosti, ki se med drugim zrcalijo tudi v zunanji sliki pokrajine: vsi javni napisi, kašipoti in podobno so v obeh jezikih tamkajšnjega ljudstva. Vsakdo, ki potuje po teh krajih, že na prvi pogled spozna, da živijo tamkaj poleg pripadnikov jugoslovenskih narodov tudi Italijani, ki so deležni najširše manjšinske zaščite.

Medtem ko so jugoslovenske oblasti na-

čela dvojezičnosti in popolne enakopravnosti narodnostnih manjšin torej uresničevale že vsa zadnja leta, se na dvojezičnem ozemlju, ki je ostalo v Italiji, pričinja izvajanje tozadevnih določil zdaj na podlagi lanskoletnega jugoslovansko-italijanskega sporazuma. Tako bodo na primer v tržaški občini Repentabor že prihodnji teden začeli izvajati določila sporazuma in bodo za vsa cestna križišča v občini postavili skupne table s krajevnimi imeni v slovenskem in italijanskem jeziku. Podobne napise bodo namestili tudi na začetku in koncu vsake vasi.

Slovenska kmečka zveza k osnutku ZSO

Na svoji seji dne 31. avgusta je Pokrajinski odbor Slovenske kmečke zveze razpravljal tudi o osnutku zahtev ZSO na osnovi člena 7 državne pogodbe. V glavnem je prišel do zaključka, da sta v osnutku ZSO vsebina in razlaga člena 7 državne pogodbe tolmačena stvarno ter v skladu z demokratično ureditvijo države in potrebo enakopravnosti naše narodnostne manjšine. V svojih pripombah pa je Pokrajinski odbor SKZ predlagal Zvezi slovenskih organizacij nekatere formulacije, nanašajoče se na zahteve po zagatjenju gospodarske enakopravnosti ter soodločujočega zastopstva Slovencev pri komisijah za promet z zemljišči na slovenskem in jezikovno mešanem ozemlju ter pri ustanovah, ki so za to ozemlje pristojne za dodeljevanje javnih kreditov in subvencij za pospeševanje kmetijstva in utrditev kmečkih gospodarstev.

Cepljenje dlake — slab izraz dobre volje

Pred nedavnim smo v našem listu poročali o primeru, ko je pripadnik slovenske narodne manjšine na Koroškem zaman iskal upoštevanje svojega materne jezika pred celovskim sodiščem. Prav tako smo tudi navedli, da je prizadeti napravil pritožbo na pristojno oblast, od katere bi vsakdo pričakoval, da bo v smislu zakona klicala dotičnega sodnika na odgovornost in ga opozorila na protipostavnost takega ravnanja. Toda odgovor, ki ga je prizadeti prejel na svojo pritožbo, govori vse drugače.

Prezidij deželnega sodišča v Celovcu je namreč v pismu z dne 2. avgusta sporočil, da v tem primeru ni bilo povoda za ukrepanje nadzorne oblasti, ker da držav-

na pogodba v času zaslišanja še ni bila uradno razglašena. (V boljšo informacijo bi navedli, da je bil dotični klican pred sodišče dne 29. julija, državna pogodba pa je bila uradno razglašena 30. julija, torej naslednjega dne.)

V takih razmerah je odgovor — morda bolje izgovor — prezidija deželnega sodišča sicer popolnoma v redu, kar tiče juridično cepljenje dlake, ni pa nikakor izraz pripravljenosti, širokogrudno izpolnjevanje določila o manjšinski zaščiti. Določila državne pogodbe so morala tudi celovskim sodnim oblastem biti znana vsaj od dneva podpisa državne pogodbe, torej že dobra dva meseca pred ratifikacijo in s tem dneva, ko je formalno stopila

v veljavo. In če bi se pristojne oblasti vsaj v času od podpisa pa do ratifikacije državnih pogodb resno in z dobro voljo oprijele potrebnih priprav, potem se ne bi moglo zgoditi, da bi moralo deželno sodišče iskati zatočišče v golem formalizmu. To bi vsekakor bolj odgovarjalo duhu in vsebini določil o manjšinski zaščiti — konkretno v tem primeru priznavanje slovenščine kot uradnega jezika —, hkrati pa bi bilo tudi dokaz, da naši državi izpolnjevanje teh določil ni bilo vsiljeno, marveč da jih je prostovoljno prevzela kot svobodna in samostojna država, ki ve in zna pravično in demokratično ravnati z narodnimi manjšinami.

Vzorna ureditev obmejnega prometa

O sklenjenem sporazumu o obmejnem prometu med Jugoslavijo in Italijo smo na kratko sicer že poročali, ker pa živimo tudi mi na podobnem področju, torej ob meji, ki loči dve državi, bo vsekakor zanimivo, da nekoliko bližje pogledamo določila, ki na podlagi tega sporazuma urejujejo obmejna vprašanja.

Sporazum o obmejnem prometu urejuje odnosno velja za vso dolžino jugoslovansko-italijanske meje in spada v območje tega ozemlja 10-kilometrski pas na obeh straneh meje. Prebivalstvo tega ozemlja bo na podlagi sporazuma uživalo vrsto pravic, ki mu bodo koristile zlasti na gospodarskem področju. Za olajšan prehod meje bodo pristojne oblasti — na jugoslovanski strani okrajni ljudski odbori, v Italiji pa kvesture — izdajale v teku dveh tednov propustnice, s katerimi bo mogoče večkrat na mesec prestopiti mejo. Za osebe, ki imajo posebne službene opravke onstran meje, bodo izdana tozadevna dovoljenja z veljavnostjo enega leta in za neomejeno število potovanj. Tudi za lastnike kmečkih posestev in podobno so predvidena izredna dovoljenja z neomejenim številom prehodov ter s pravico, da bodo brez vsakega uvoznizvoznega dovoljenja smeli prenesti odnosno prepeljati iz področja na področje razno živino, orodje in stroje ter pridelke. Enake ugodnosti so predvidene za delavce in nameščence, ki stalno bivajo na enem področju, so pa v rednem delovnem odnosu na drugem področju. Leti bodo prav tako lahko brez vsakih dovoljenj in prosto carine, taks in drugih dajatev prenesli preko meje potrebščine za vsakodnevno uporabo ter svojo plačo. Izredne olajšave določa sporazum za zdravnike, živinozdravnike in babice ter za prenos zdravil in drugih podobnih potrebščin.

Za primere elementarnih nesreč (poža-

Dunajski jesenski velesjem od 11. do 18. septembra 1954

Minuli ponedeljek je zvezni svetnik Porges prispel s helikopterjem na svoji propagandni turneji po glavnih mestih avstrijskih zveznih dežel za dunajski jesenski velesjem tudi v Celovec. V hotelu Sandwirt je zastopnikom koroškega tiska in predstavnikom gospodarstva ter javnega življenja poročal o obsežnih pripravah za največje avstrijsko gospodarsko prireditve. Poseben pečat letošnjemu dunajskemu jesenskemu velesjemu daje močna udeležba inozemskih tvrdk, številne kolektivne razstave ter intenzivna propaganda v petih jezikih. Dunaj sam bo zastopan s 1850 razstavljalci, iz dvanaestih inozemskih držav v Evropi ter iz Združenih držav pa bo zastopanih 1487 tvrdk. Na dunajski razstavi bodo letos prvič zastopane Združene države, Francija in Indija.

Iz avstrijskih zveznih dežel bo na razstavi udeleženi okoli 400 podjetij, med temi 15 iz Koroške, predvsem iz Celovca in Beljaka, pa tudi koroška lesnopredelovalna industrija. Vrsta posebnih razstav bo za publiko prav tako privlačna. Kmetijstvo bo predvsem zastopano z namenom, da pokaže, kako je mogoče ohraniti zdravje zemljišča in dvigniti proizvodnjo.

Zvezne železnice in poštna uprava so dovolili popuste za vožnjo na dunajski jesenski velesjem od 11. do 18. septembra 1955.

rov, poplav in podobno) bo prizadetemu prebivalstvu kakor tudi osebam, ki pomagajo pri reševanju, dovoljen prehod in zadržanje na sosednjem področju, dokler ne bo nehala nevarnost. Sporazum vsebuje tudi posebna določila glede pomorskega in suhozemskega prometa med obema področjema, ki so v vseh točkah zelo širokogrudna in predvidevajo za prometna sredstva obeh področij enake pogoje. Na splošno velja v zvezi z ustanovitvijo in upravljanjem suhozemskih in pomorskih prevoznih prog načelo recipročnosti, torej vzajemnosti in enakoveljavnosti.

Vse listine, ki jih predvideva ta sporazum, bodo izdane v italijanski, slovenščini in srbohrvaščini, njih izdajanje in potrditev pa bo prosto vsakršne takse ali drugih pristojbin. V primeru, da bi se posestniku takega dovoljenja za obmejni promet na nasprotnem področju kaj zgodilo, bodo pristojne oblasti v najkrajšem

roku obvestile nasprotno stran. To velja zlasti za slučaj, da bi bilo komur koli iz gotovih vzrokov odvzeto prehodno dovoljenje.

Z namenom, da se zajamči pravilno uveljavljanje in izpolnjevanje tega sporazuma, bo ustanovljena stalna mešana komisija, v kateri bosta imeli Jugoslavija in Italija vsaka po tri člane. Komisija se bo sestajala izmenično v Ljubljani in Vidmu in bo imela nalogo, reševati vprašanja, glede katerih ne bi prišlo do sporazuma med pristojnimi krajevnimi oblastmi.

Jugoslovansko-italijanski sporazum o obmejnem prometu nedvomno lahko služi za zgled, kako je mogoče vsa vprašanja med državami-sosedami urediti na podlagi medsebojnega in prijateljskega sodelovanja, kar končno služi dobremu sožitju posebno med prizadetima deželama, kakor tudi mirnemu razvoju med državami in narodi sploh.

Nekulturnost za političnimi plotovi

Da so ljudje pri Njegovem tedniku zelo dobro podkovani v sofisticirani filozofiji, ni nič novega, saj so to dokazali že ob raznih priložnostih, ko so se dokopali do gorostasnih ugotovitev, samo da bi pred svojimi bralci opravičili grehe, ki so jih zakrivali s svojim pisanjem. Pri takem pranju svoje vesti niso nič izbirčni in jim tudi prav nič ne razburja krvi, če slučaj-

celovškem Mestnem gledališču — op. ured.) prosi. In kot slovesna izpoved še ugotovitev: »Za nas kultura ni omejena s političnimi plotovi«!

Toliko o pisanju Tednika v ševilki z dne 16. junija tega leta. Pa dva meseca pozneje?

Kakor smo zabeležili že v zadnji številki, je Slovensko prosvetno društvo

Naš tednik Kronika

kulturno politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

UREDNIŠTVO IN UPRAVA 11.8.1955.

CELOVEC, VIKTRINGER RING 26

Slovenskemu prosvetnemu društvu v Št. Jakobu v Rožu, v roke predsednika g. Stornika.

Uredniški odbor se je pečal z objavo, ki ste jo poslali našemu listu in z ozirom na sledeča dejstva ni mogel odobriti objave:

1. Ob priliki zadnje prireditve Miklovo Zale so se dogodile v cerkvi v Svatnah stvari, ki so imele zelo neprijetne posledice.
2. Slovensko prosvetno društvo v Št. Jakobu pošilja svoje objave "Slovenskemu vestniku", ki si je dovolil nekvalificirana napade na g. župnika Kariclja.

Za uredniški odbor

Naš tednik - Kronika
Celovec
Viktringerring 26
Uredništvo in uprava

Priloga: Dve vrnjeni vstopnici.

no v preveliki ihti zaidejo v protislovja in danes z istim navdušenjem podirajo trditve, ki so jih še včeraj postavljali kot neovrgljive resnice.

Se prav dobro imamo v spominu, kako je Tednik pred še ne tako davnim z dvignjenim kazalcem v pozi učenika delil lekcije o kulturi in spodobnosti. Kot bi imel pred seboj nepopolnoročnega učenca, je poučeval, da »velja v kulturnem občevanju dolžnost, da se za take objave (mišljena je bila objava o gostovanju Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora v

»Rož« v Št. Jakobu, zavedajoč se »dolžnosti, ki veljajo v kulturnem občevanju« — morda celo na osnovi Tednikovih nauk! — zaprosilo uredništvo Tednika za objavo vabila na Miklovo Zalo na zgodovinskih tleh. Kot odgovor pa je prejelo pismeno odklonitev objave, kar nedvoumno dokazuje, da so pri Tedniku medtem že pozabili vse dobre nauke o dolžnostih v kulturnem občevanju in da je čez noč zrasel okoli njihovega kulturnega pojmovanja nepropusten plot.

Medtem ko so se torej pred dvema me-

PO ŠIRNEM SVETU

Bagdad. — Iz zanesljivih virov je znano, da so vse arabske države, razen Egipta, sprejele povabilo iraške vlade na skupno konferenco zunanjih ministrov arabskih dežel. Konferenca je zahtevala iraška vlada zaradi položaja v Severni Afriki. Predvsem pa se bodo zunanji ministri arabskih dežel ukvarjali z izraelsko-arabskim sporom. V Bagdadu pa se je govorilo, da bo tudi Egipt sprejel povabilo za konferenco. Čas, kdaj se bo konferenca vršila, še ni določen.

Gaza. — Egiptovski vojaški predstavnik je v nedeljo izjavil, da so bili v spopadu v nedeljo popoldne v Gazi ranjeni mnogi izraelski vojaki. Opazovalci OZN so se takoj odpravili na kraj dogodka, da proučijo primer.

Hongkong. — Radio Peking poroča, da je centralni komitej KP Kitajske poslal predsedniku Velike Britanije Edenu poročilo, v katerem zahteva od britanske vlade, naj poskrbi, da bo Generalni skupščini OZN predložena resolucija za sprejem LR Kitajske v Organizacijo združenih narodov.

Santiago de Chile. — Spričo stavke 50.000 državnih uslužbencev in delavcev, zaposlenih v zasebni industriji, je čilska vlada objavila sporočilo, da je poskrbela za nemoteno delo in red. Vlada pravi, da se ne bo pogajala s stavkajočimi, ki zahtevajo zvišanje plač. Zahteva brezpodojno nadaljevanje dela. V Santiagu so aretirali 150 ljudi, 44 sindikalnih voditeljev pa bodo izročili sodišču.

Bonn. — Divja stavka delavcev v tovarni lokomotiv Henschel v Kasselu je končana. 10.000 delavcev je stavkalo en teden in so zahtevali povišanje mezd. Vsi delavci so zopet prišli za delo. V Hamburgu, kjer stavka več kot 11.000 ladjedelniških delavcev, pa se je delo le delno zopet začelo.

London. — Več londonskih časopisov je zagotovilo v ponedeljek, da je britanska vlada sprejela načelni zaključek, po katerem naj bi bil obvezni vojaški rok, ki sedaj traja dve leti, skrčen za šest mesecev. Izvajanje teh zaključkov pa je seveda odvisno od rezultatov razorožitvene konference, ki se je pričela tudi v ponedeljek, od konference zunanjih ministrov, ki se bo pričela 27. oktobra ter od vojaške ankete v Angliji.

secema še užaljeno pritoževali, da jih nihče ni naprosil za objavo, se danes že poslužujejo ravno nasprotnega načina. Da pa ne bi mogel kdo reči, da smo si tednikovo odklonitev objave samo izmislili, objavljamo danes kopijo pisma, ki ga je za uredništvo Tednika blagovoliil osebno podpisati predsednik tako imenovanega Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Jožef Tischler sam. Sicer ne vemo, v koliko s to odklonitvijo soglašajo tudi ostali Tednikovi uredniki, vsekakor pa za vsakogar, ki se izreče za tako ravnanje, velja neizpodbitno dejstvo, da so mu popolnoma tuje »dolžnosti, ki veljajo v kulturnem občevanju« in da je njegova kultura — pa čeprav v očitnem nasprotju z lastno svoječasno trditvijo! — zelo omejena. Prav tako omejeno pa je tudi zaupanje, ki ga taki ljudje uživajo med preprostimi toda poštenimi ljudstvom širom naših vasi. To se je posebno jasno pokazalo zlasti ob letošnji uprizaritvi Miklovo Zale, ko so se tisoči od blizu in daleč zbrali v Svatnah kljub temu, da to gotovim ljudem ni bilo po volji. In uspeh je in ostanje kljub temu veličasten, pa čeprav Tednik niti besedice ne ve ali ne sme povedati o prireditvi, ki je navduševala množice brez razlike na narodnost in politično odnosno svetovnonazorno prepričanje.

Zato bodo taki »predsedniki« in taki »uredniki« morali prej ali slej le vzeti na znanje, da uživajo tudi že v svojih najožjih vrstah vedno manj zaupanja. Če tega sami doslej še niso opazili, je temu krivo le njihovo bolešno izoblikovano samoljubje.

Slovenska prosvetna zveza k osnutku zahtev ZSO

Kakor smo na kratko poročali že v zadnji številki, je upravni odbor Slovenske prosvetne zveze na svoji seji dne 25. avgusta razpravljala med drugim tudi o osnutku zahtev Zveze slovenskih organizacij na osnovi člena 7 državne pogodbe in na podlagi skušenj iz zadnjih let ugotovil:

1. Nujno je potrebno, da vlada v zakonih za izvajanje manjšinskih zaščitnih določil državne pogodbe končno precizira, katera oblast je pristojna za manjšinsko vprašanje. Pri nenehnem prizadevanju SPZ za ustanovitev slovenskih srednjih šol se je namreč vedno spet pokazalo, da se je po eni strani zvezna vlada izgovarjala na koroško deželno vlado in obratno koroška deželna vlada na Dunaj. Opozorjamo ob tej priložnosti na izjavo nekdanjega prosvetnega ministra g. dr. Hurdesa predstavnikom SPZ dne 11. 7. 1951. Opozorjamo na njegovo pismo z dne 18. 2. 1952 in na pismo njegovega naslednika ministra na razpoloženju g. dr. Kolba z dne 14. 3. 1952, naslovljena na SPZ, v katerih ugotavljata, da je za ta vprašanja pristojna dežela in da čakata na stališče koroške deželne vlade. In končno opozorjamo na pismo koroškega deželnega glavarja g. Ferdinanda Wedeniga Slovenski prosvetni zvezi z dne 19. 2. 1953, ki pravi, da je pristojno ministrstvo in da je deželna vlada k vsem vprašanjem zavzela stališča, ki jih je predložila ministrstvu za pouk za dokončno odločitev.

Nam je nemogoče ugotoviti, kdo govori resnico in kdo ne. Ugotavljamo le žalostno dejstvo, da smo ob takim postavljanju čakali vsa leta zaman na rešitev vseh teh naših tozadevnih vlog in intervencij.

Če torej danes slišimo, da je v tem vprašanju baie prišla neka »zelo široka« rešitev od ministrstva za pouk, ne moremo drugega, kakor v predmetni ponudbi videti le danajsko darilo, ki ga v tej obliki ne moremo in tudi nečemo sprejeti.

2. Ob tej ponudbi se tem bolj čudimo, zakaj prosvetno ministrstvo ne ugodno ravna tako naši zahtevi z dne 5. 2. 1952 po ustanovitvi slovenskega zveznega referata za ljudsko prosveto, katera ustanovitev tedaj baie ni bila mogoča samo zaradi tega, ker v proračunu tako mesto ni bilo predvideno. Kljub temu, da smo vsa naslednja leta vse do letos večkrat in še posebno v času priprav proračuna ministrstvo za pouk opozarjali na našo zahtevo in prosili za planiranje tudi takega mesta, ta zahteva do danes še ni rešena, čeprav je posebno v zadnjem letu bil kulturni proračun bistveno povišan.

3. Prav tako značilno je dejstvo, da še vedno čakamo na pozitivno rešitev naše prošnje, da bi tudi za naše prosvetne prireditve veljali isti predpisi glede pristojbin, kakor veljajo za razne Dorfgemeinschaften itd.

4. Kultura, ki ni objektivna, je nekultura in znanost, ki ni objektivna, je neznanost.

Ko s priznanjem ugotavljamo veliko razumevanje in prizadevanje dežele za kulturne potrebe v povojni dobi, smo mnenja, da bi nikakor ne škodovalo ugledu dežele, če bi se v vseh kulturnih ustanovah (deželni muzej, urad za varstvo spomenikov, deželni arhiv, Kärntner Heimatwerk itd.) in v številnih oficijelnih in poloficijelnih znanstvenih in propagandnih publikacijah zrcalila resnična slika Koroške, ki je dežela dveh narodov po jeziku, zgodovini in kulturi.

Odkritje spomenika Janezu Trdini

V rojstnem kraju pisatelja Janeza Trdine, v Mengešu, so odkrili spomenik. Domačini so postavili ta spomenik ob 125 letnici njegovega rojstva in ob 50 letnici pisateljeve smrti, na lepo urejenem prostoru blizu rojstne hiše. Slavnosti odkritja spomenika se je udeležilo mnogo ljudi in predstojniki raznih kulturnih ustanov. Prof. dr. A. Slodnjak je vsem navzočim v daljšem govoru približal dobo, v kateri je živel in deloval pisatelj Janez Trdina. Poudaril je Trdinovo delavnost

5. K vprašanju šolstva bi iznesli le toliko, da je najlepša uredba brez pomena, če pri učiteljih ni zanimanja niti ne volje, da bi jo izpolnjevali. Dokler pa so pozitivni učitelji izpostavljeni napadom in moralnemu pritisku zgolj zaradi tega, ker izpolnjujejo po zakonu predpisano dolžnost in se pospešuje nacionalne prenapetosti v učiteljskih vrstah, ne more biti govora o rešitvi šolskega vprašanja. Treba je pogledati samo šolske zvezke, pa je razkrinkan ves hujskaški krik o nasilni slovenizaciji dežele v vsej njegovi zlobi.

V tej zvezi pozdravljamo zaradi tega v osnutku predvideno zahtevo po prepovedi gonje proti manjšinski šolski ureditvi, kar je SPZ že leta 1953 zaman zahtevala od ministrstva za pouk. Sklicevanje na demokracijo, kjer gre za hujskanje, je po našem mnenju absolutno neupravičeno.

6. SPZ je že ponovno opozorila na protislovensko dejavnost nekaterih društev in ustanov, ki na ozemlju s slovenskim in mešanim prebivalstvom le prečesto poza-

bijo na svoj statutarni namen in jim je glavni namen raznarodovanje našega ljudstva. Občni zbor ZSO, ki bo razpravljala o paragrafu 5 člena 7 državne pogodbe, se bo moral čisto konkretno baviti s takimi društvami in ustanovami.

7. Ves avstrijski tisk se je upravičeno zgražal nad dejstvom, da so v Italiji poskušali postaviti pred sodišče predstavniške avstrijske manjšine samo zaradi povezave s svojimi sonarodnjaki v Avstriji. Če torej terjamo isto pravico kulturnih stikov s svojimi sonarodnjaki v drugih državah tudi koroški Slovenci, to ni irendentizem, temveč naravna težnja vsake narodne manjšine. Zato mora biti kulturni stik z istokrvnim ljudstvom nujno zjamčen, da se ne bodo v nedogled ponavljali primeri, ko avstrijske oblasti skoraj onemogočajo te za medsebojno poznanje narodov koristne stike, zlasti kadar je treba izdati potna dovoljenja slovenskim kulturnim skupinam ali posameznim kulturnikom za gostovanje pri nas na Koroškem.

Pripombe iz vrst koroških partizanov

Predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik — Gašper iz Brd pri Kotmari vasi je poslal našemu uredništvu naslednji prispevek k razpravi o osnutku ZSO:

Razveseljivo je, da se koroški Slovenci

danes lahko že na široki demokratični podlagi učinkovito prizadevamo za svoje najosnovnejše pravice. Prešli smo že vse vrste borb za naš narodni obstoj. Dolga leta smo zaradi tega prebili v arestih ali izseljeništvu. Tri leta smo se zmagovito

borili s puško v roki in prispevali v tej veliki borbi za naš narodni obstoj svoj delež k uničenju nemškega fašizma — največjega sovražnika avstrijske republike, njene neodvisnosti in svobode. Upravičeno lahko trdim, da je partizanska borba na Koroškem ustvarila pogoje za sedmi člen državne pogodbe. Le demokratični razvoj nam bo omogočil, da se narodno ohranimo, gospodarsko okrepiamo in kulturno razvijamo.

Glede osnutka naših zahtev bi opozoril še na nekaj važnih stvari. Kot dolgoletni predsednik organizacije koroških partizanov opažam pri naših borcih zaskrbljenost glede odnosa nekaterih socialnih in drugih državnih ustanov, ki uporabljajo pri partizanih, zlasti pa pri partizanskih invalidih in svojih padlih borcev, katerih imamo registriranih več sto, dvojno merilo. Nekateri prejema invalidnino, drugi ne. Navedel bi tukaj samo zelo zgovoren primer družine Olipic v Trnjah pri Svetni vasi. Oba zakonca sta bila partizana. Zgubila sta edinega sina v borbi proti fašizmu. Mati prejema invalidnino, oče ne. Mati je dobila izkaznico po paragrafu 4, oče ne, čeprav so pogoji pri obeh enaki.

Partizani se tudi vprašujejo, zakaj pri socialnem zavarovanju in štetju službenih let še ni upoštevan čas, ki so ga prebili v partizanih, in zahtevajo, da se partizanski čas zaračuna dvojno.

Opozorjam tudi na potrebo zaščite, ki naj jo prevzame država za partizanske grobove, grobišča, spominske plošče in spomenike. Partizani zahtevajo, da država prevzame oskrbo teh zgodovinskih spomenikov.

Da so na Koroškem še nepopolniji ljudje, katerim je partizanska borba trn v peti, se je nazorno pokazalo ob zločinski razstrelitvi partizanskega spomenika v št. Rupertu pri Velikovcu. Ta spomenik je bil postavljen v čast protifašističnih borcev raznih narodnosti, saj so žrtvovali svoja življenja na Koroškem poleg Slovencev in nemško govorečih Avstrijcev tudi Jugoslovani, Angleži, Francozi, Rusi, Ukrajinci in Poljaki in je naša zahteva po obnovi spomenika v toliko bolj upravičena.

Partizanska čast zahteva tudi priznanje in upoštevanje partizanskih vojaških činov v bodoči vojski avstrijske republike. Neprižnavanje bi pomenilo zanikanje naše borbe in našega prispevka k uničenju napadalca na Avstrijo.

Kolikor mi je znano, je prezidij ljudske skupščine FLR Jugoslavije že pred leti odlikoval več koroških partizanov, ki so se izkazali kot neustrašeni borci na strani aliranih sil za uničenje fašizma na tem koščku zemlje. Z odobritvijo teh zaslužnih odlikovanj bi si avstrijska vlada pridobila še večje zaupanje doma in v svetu.

Te pripombe sicer presega okvir 7. člena državne pogodbe, vendar bi njihova uresničitev samo koristila ugledu naše države in utrditvi niene demokratične ureditve.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

vabi na

Podjunski dan

v nedeljo, dne 11. septembra 1955 pri Šercerju v Šmihelu

Na sporedu: kmetijsko-gospodarska razstava
parada kmečkega dela
pevski koncert
nastop »Pohorskih fantov«
in druga vesela presenečenja.

Ne zamudite priložnosti in obiščite to veliko prireditev, na katero vas vabi

Odbor.

Premostiti bo treba zgodovinske razpoke

Osnutku zahtev Zveze slovenskih organizacij na Koroškem v zvezi z določili člena 7 državne pogodbe je posvetil tudi tisk sosedne Slovenije določeno pozornost. Skoro vsi dnevniki, ki izhajajo v Sloveniji, so objavili daljše ali krajše izvelečke in misli iz osnutka. »Slovenski poročevalec« je ob tej priložnosti ponatisnil celotno besedilo člena 7, hkrati pa je objavil tudi obširnejši komentar k osnutku. Med drugim je v članku Slovenskega poročevalca rečeno:

Tudi z druge strani, s strani pogodbeno obveznice republike Avstrije, so prišla zagotovila in tudi dejanski dokazi volje za zvesto izvajanje določil državne pogodbe, posebej še tistih, ki zadevajo slovensko in hrvatsko manjšino v Avstriji. Predvsem naj tu omenimo delo koroškega deželnega glavarja g. Wedeniga za okrepitev čim boljših odnosov med deželno oblastjo in koroškimi Slovenci, pa tudi med obmejnimi predeli Avstrije in Jugoslavije.

Toda, tradicija sovraštva, ki v obmejnih krajih zmeraj najde plodnejša tla kot drugod, pa tudi ne najsrečnejša zgodovi-

na odnosov med Slovenci in Nemci na tem področju sta elementa, ki ju ne kaže prezreti. Koroški Slovenci so bili vse prevečkrat grenko razočarani v svojih razumljivih težnjah po priznanju svoje nacionalne in kulturne avtonomnosti, zato je razumljivo, če želijo v dopolnilo določb državne pogodbe pozitivne avstrijske zakonodaje, ki naj bi bila vzor modernega manjšinskega zakona.

Koroški Slovenci želijo živeti enakopravni med enakopravnimi in nič več. K temu želijo biti most med avstrijskim in jugoslovanskimi narodi in tako biti nov in trden element miru in prijateljstva na tem delu Evrope.

O podrobnosti predloga na tem mestu ne bomo razpravljali, o tem bo v bližnji prihodnosti brez dvoma še dosti govora. Tembolj, ker bo okrog izvajanja sedmega člena treba premostiti marsikatero zgodovinsko razpoko in ker bo treba veliko dobre volje, da bo avstrijska javnost lahko našla pot iz globoko zajedenih kolesnic tradicionalnega gledanja na koroške razmere, ki je objektivna ovira za moderne poglede na reševanje manjšinskih vprašanj.

Pri tem ne mislimo izgubljati besed za poklicne »Heimatverteidigerje«, gre za vpliv po eni strani tradicionalne miselnosti, po drugi pa za posledice šovinistične propagande za povprečnega avstrijskega državljanca, ki bi zlahka podlegel geslom o »predpravica«, ki jih daje sedmi člen Slovincem in Hrvatom. (Kar zadeva te »prednosti«, bi lahko rekli le, da zahteva sedmi člen od Slovencev in Hrvatov kvečjemu večje politične zrelosti in večjih dolžnosti do zvezne republike kot od ostalih državljanov.) Tu koroški Slovenci upravičeno pričakujejo podpore in zvestobe duhu državne pogodbe od vladne koalicije.

KOLEDAR

Petek, 2. september: Štefan
Sobota, 3. september: Doroteja
Nedelja, 4. september: Rozalija
Ponedeljek, 5. september: Lavrencij
Torek, 6. september: Caharija
Sreda, 7. september: Marko
Četrtek, 8. september: Roj. M. D.

Sele

Jaz sem si pa nekaj izmislil in naredil bom
ta špas!

Tako se glasi narodna pesem, ki jo lahko večkrat slišimo v radiu in ki jo poje ta Božo in Miško. Toda tudi selškim fantom je znana, saj jo zelo radi pojo, pa čeprav le v zabavo. Eden od teh veselih fantov iz Sel jo je vzel resno in napravil je tak »špas«, četudi ne ravno takšnega, kakršnega opeva ta pesem. Naveličal se je že hoditi v vas in trkati na okno. Zato je sklenil in ona je privolila, da se podata čimprej na skupno življenjsko pot. In tako se je tudi zgodilo.

Lepo sončno jutro je preteklo nedeljo privabilo v Bajtiše k Ogrisu precejšnje število povabljenih in nepovabljenih od blizu in daleč. Bila je prav pisana množica samih nasmejanih ljudi. Pa kdo ne bi bil nasmejan na tak dan. Saj je vendar vreme kot nalašč zato, in poroka bo. Zenin in nevesta sta oba še mlada in vesela človeka. Da, tako si je mislil prav gotovo vsak, ki je prišel, da ne zamudi tega lepega dogodka.

Nestrpnost smo pričakovali napovedano uro, ko se bo pričelo veliko slavlje. Vesele in poskočne »viže« plajberških fantov so zabavljale že navzoče in pozdravljale prihajajoče. Ob 9. uri pa smo spremili mladi par v cerkev, kjer sta si Mirko in Zofka Mak, pd. Gregijeva iz Kota, pred oltarjem obljubila zvestobo do groba. Domači župnik g. Alojzij Vavti, ki je opravljal poročne slavnosti, je v prisrčnem nagovoru novoporočencema izrazil med drugim tudi željo, naj ohranita ljubezen do materinega jezika in zvestobo svojemu narodu. Oba izhajata namreč iz zavednih slovenskih družin in Mirko je bil v času druge svetovne vojne kljub svoji mladosti že v vrstah tistih borcev, ki so se skupno z velikimi zavezniki borili proti Hitlerjevi tiraniji. Vse do danes sta znala Mirko in Zofi spoštovati njun materni jezik in prepričani smo, da ga bosta znala tudi naprej.

Po poročni maši smo se podali v prijazno Ogrisovo gostilno »pri Birtu«, kjer je bilo že vse najlepše pripravljeno za kosilo. Ko smo se po »napornem« delu okrepčali, se je pričel veseli del tega slavlja. Plajberški fantje so neumorno igrali vesele plesne komade, ki so tudi »že bolj ta starim« razgibali kosti in jih privabili na plesišče. Tudi »škurtovcev« ni manjkalo, ki so po stari navadi »kradli«. Poleg godbe pa so za dobro voljo skrbeli tudi veseli selški fantje, ki so s prelepimi slovenskimi pesmimi olepšavali ta dan. Prehitro je minul čas in ko smo se zjutraj razhajali, smo se le težkim srcem poslavljali drug od drugega. Lep je bil ta dan za nas vse in zlasti za Mirka in Zofijo, katerima želimo mnogo sreče in zadovoljstva na njihovi novi in skupni življenjski poti.

Pliberk

Nedavno sta se poročila gospod Grm, prej učitelj na Komlju in gospodična Avguštinova. Nadalje sta se poročila mehanikar Franc Brandl iz Drveše vasi in učiteljica za ročna dela gospodična Sonja Hrovat. Čestitamo!

Naznanilo o preselitvi

Našim cenjenim strankam sporočamo, da smo preselili naše podjetje v Celovcu, Pfarrplatz, v

SPENGERGASSE 3

(poleg gostilne König »Zum goldenen Brunnen«), telefon 26-70.

HOFER & Co.

instalacije plino- in vodovodov
centralne kurjave

Po naši zemlji**Gorenjski kvartet v Kotmari vasi**

Tudi k nam so prišli. Nenaspani in upehani so bili od številnih koncertov, ki so jih imeli od Bistrice na Zilji do Glinj in Kotmare vasi in Kort pod Obirjem. Pridni so ti slovenski umetniki, nesebični kulturni delavci.

Naše društvo »Gorjanci« jih je povabilo za delavnik — ponedeljek 22. avgusta. Za deveto uro zvečer smo napovedali koncert, a ob osmih je bila dvorana že nabito polna, tako da se ni bilo mogoče ganiti. Pol ure pred pričetkom koncerta so bila zamašena vsa vrata in okna z nestrpnostjo čakajočo množico.

Umetniki so prišli iz Bilčovsa, kjer so koncertirali popoldne. Vsa dvorana je zaplavala v prazničnem vzdušju: čela vedra, oči vesele, polne nečesa, neizrečenega, lepega, tajinstvenega.

Tedaj so zaigrali pozdravno polko. Kar vzvalovilo je med občinstvom. Dvigajoči ritem se je širil še ven iz dvorane in se zlival z nočjo na Gurah in dalje po Rožu proti Karavankam.

Ko sta zapela France in Danica, si videl v dvorani zamaknjene oči, sanjajoče kdo ve kam? In ko sta zapela pesem »Zlati

časi«, se je zlila vsa dvorana z njuno melodijo, bojazljivo brenčeče, da ne bi motila in vendar zadostila občutkom, ki so se budili nekje v podzavesti.

Rohaček je s svojimi recitacijami ljudstvo dobesedno prevzel. Vsebina pesmi, ki jih je recitiral, je jasna in razumljiva. Pesmi je recitiral v gorenjskem narečju. Kako neumestna je vendar teorija, ki jo pri nas na Koroškem pridiga ta ali oni »ovinišči« znanstvenik, češ da so Slovenci na Koroškem »windšarji«, ki da ne razumejo jezika Slovencev onstran Karavank. Zakaj ne pride tak »jezikoslovec« kdaj med nas in prisostvuje taki manifestaciji slovenske besede? Gotovo si ne upa, ker bi ga bilo sram, če bi ga »windšarji« spoznali. Vsaj zdi se tako. Sicer pa je bolje, da takih ni med občinstvom. Nemško govoreče sodeželane, ki stopijo v dvorano brez predsodkov, zgolj z željo, da spoznajo kulturo sosednjega naroda, pa vabimo, da pridejo. V Kotmari vasi jih je bilo mnogo med nami.

Goreniskemu kvartetu se zahvaljuje naše občinstvo in društvo. Pridite spet in čim prej.

Či kraj najlepše vtise z ozemlja, kjer poleg nemško govorečih deželanov živijo, delajo in pojejo tudi ljudje, katerih materni jezik je slovenščina in katerih pesmi so lepe, da bi jih kar poslušal.

Sele — Šajda

Težka delovna nesreča se je pripetila minuli teden na Žerjavovi planini. V gozdu zaposlena delavca Andrej Ogris iz Sel-Šajde in Andrej Hribernik sta sekala les. Ko sta podirala okoli 50 cm debelo smreko in je ta pričela padati, sta skočila vsak na eno stran. Takoj, ko je drevo padlo, je Hribernik zapazil, da se je njegov tovariš Ogris zakotalil kakih deset metrov navzdol, kjer je nezavesten obležal. Pohitel je k njemu in zagledal, da ga je zadel kamen v glavo, ki ga je zalučilo padlo deblo. Kamen je nesrečnemu Ogrisu prizadajal težke poškodbe. Takoj so poklicali rešilni avto, toda smrtonosnim poškodbam je podlegel že med transportom v dolino. Umril je za krvavitvijo možganov. Vse, ki so pridnega delavca poznali, je usodna nesreča globoko pretresla.

RADIO PROGRAM**RADIO CELOVEC**

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 3. september:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Širni pisani svet: Irak, dežela prepovedanih mošej — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.35 Pozdrav nate — 15.20 Kulturno zrcalo tedna — 16.20 Kličemo mladino — 16.45 Knjižni kotiček — 18.30 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (slov.)

Nedelja, 4. september:

6.20 Kmečka glasba — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.20 Kmečka oddaja — 11.30 Domači koledar za september — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Otroški oder — 18.30 Lepe melodije — 19.00 Športna oddaja — 19.45 Lepa pesem — 20.10 Toto-razultati in mednarodni šport.

Ponedeljek, 5. september:

8.45 Stara Koroška v starih pismih — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.00 Pravljična oddaja — 17.10 Slavni umetniki — 18.15 Domači zvoki — 18.45 Slovenska oddaja — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci — 20.20 Slagerji.

Torek, 6. september:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Medicinsko predavanje — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Slagerji — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.45 Nastanek stanovanja (reportaža) — 18.35 Oddaja za delavce — 18.45 En mesec deželne politike — 19.15 Jesenski sejmi 1955 — 20.20 »Čarobna piščal«, opera W. A. Mozarta.

Sreda, 7. september:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja —

15.00 Gradiščanska vabi — 15.45 Otroška ura: Za vesele male ljudi — 18.35 Oddaja za delavce — 18.45 Slovenska oddaja — 20.20 Randevu v Salzburgu — 21.15 Orientekspres.

Četrtek, 8. september:

9.00 Pozdrav nate — 11.00 Domači zvoki — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.00 Igra Jaro Schmied in njegovi solisti — 16.00 Glasba iz Norveške — 18.30 Govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 20.20 Pri nas doma — 21.00 Pozdrav iz Neaplja — 21.45 Za prijatelja planin.

Petek, 9. september:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Za dom in hišo — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.00 Štajerska vabi — 15.45 Otroška ura — 18.15 Domači zvoki — 18.45 Slovenska oddaja — 20.20 Prometni kavalir — 20.45 Slušna igra: Jaz te ljubim.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 3. september:

6.35 Pred mikrofonom so Veseli godci in Avsenikov trio — 7.30 Gospodinjski nasveti — 7.40 Venček znanih melodij — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Hrvatska narodna glasba — 15.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Okno v svet — 20.00 120 pisanih minut.

Nedelja, 4. september:

6.30 Pregled tiska — 8.00 Otroška predstava — 9.30 Zbori in solisti pojo slovenske narodne pesmi — 10.00 Družinski pogovori — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Zeleli ste — poslušajte! — 15.30 Po naši lepi deželi — 16.00 Igra godba na pihala — 20.30 Športna poročila.

VABIMO

vas k

**otvoritvi Zadružnega doma
v Št. Janžu v Rožu**

v nedeljo, dne 4. septembra 1955 s pričetkom ob 14.30 uri pred Zadružnim domom.

Spored:

Pozdrav gostov in udeležencev

Pesem zbora SPD »Gorjanci«

Deklamacija

Otvoritev doma po zastopniku Zveze

Ogled prostorov doma

Nato v dvorani gostilne pd. Tišlar:

Pesem zbora SPD »Gorjanci«

Proslava 63-letnega obstoja Hranilnice in

posojilnice

Deklamacija

Govor zastopnika Zveze

Počastitev zaslužnih zadružnikov

Zaključek

Zadružna veselica s plesom in prosta

zabava

Zvečer razsvetljava Zadružnega doma.

Kmečka gospodarska zadruga

Hranilnica in posojilnica

Št. Janž v Rožu

Starši pozor!

V našem listu smo vas že opozarjali na možnost, da lahko prijavite vašega fanta v Dijaški dom Slovenske prosvetne zveze v Celovcu. V zadnji številki smo posebno obsežno opisali življenje v dijaškem domu, kjer bo tudi vaš fant našel v času študija v mestu svoj drugi dom, kjer mu bo prijetno v krogu svojih tovarišev, ki mu bodo po potrebi tudi pomagali in svetovali. Nemoteno bo lahko študiral in se pripravljaj za svoj poklic, za življenje.

V kratkem se bo pričel pouk na vseh šolah. Le pohitite in prijavite svojega sina v Dijaški dom Slovenske prosvetne zveze. Prijave pošljite na naslov: Slovenska prosvetna zveza, Celovec, Gasometergasse 10/I.

Sposobnega gradbenega ključavničarja

iščem za takojšen nastop na Predarlškem (Vorarlberg). Če bo ustrezal, sledi trajna zaposlitev proti plači 7 do 8 šilingov na uro.

Eduard Hämmerle

Schlosserei, Kipper-Fahrzeugbau
Lustenau, Vorarlberg, Badlochstr. 17.

Ponedeljek, 5. september:

6.35 Igra godba na pihala — 7.30 Cicibanom — dober dan! — 12.00 Chansoni in ritmi — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Novi filmi — 14.40 Slovenske narodne in umetne pesmi — 15.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Na straži — 18.45 Radijska univerza 20.00 Melodije in ritmi iz Južne Amerike.

Torek, 6. september:

6.35 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 7.30 Gospodinjski nasveti — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 15.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Zdravstveni nasveti — 18.30 Športni tednik — 20.00 »Po Koroški in Prekmurju...« (pisan spored slovenskih narodnih pesmi) — 20.30 Tedenski notranje-politični pregled.

Sreda, 7. september:

6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo — 7.30 Pisan drobiž za pionirje — 13.00 Kmetijski nasveti — 13.10 Tisoč pisanih zvokov 14.30 Za gospodinje — 15.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Družinski pogovori — 18.45 Zunanjepolitični feljton — 19.30 Radijski dnevnik.

Četrtek, 8. september:

6.35 Narodne pesmi iz Vojvodine — 7.30 Gospodinjski nasveti — 7.40 Pisani zvoki — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Modni kotiček — 15.15 Zeleli ste — poslušajte! — 16.20 Koncert po željah — 18.00 Domače aktualnosti — 18.50 Ljudsko-prosvetni obzornik — 20.00 »Četrtek večer«.

Petek, 9. september:

6.35 Domači napevi (sodelujejo Stirje florarji in Veseli dečki) — 7.30 Cicibanom — dober dan! — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 O športu in športnikih — 15.15 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.45 Iz kolektivov za kolektive — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled.

Skopi graščak in zviti dninar

Na obsežni graščini je živel graščak, ki je bil kljub svojemu bogastvu skop in si je domisljal, da nobeden ni kos njegovi pretkano-
sti. Z delavci in dninarji je vedno barantal glede plače, kot da bi bil največji revež. Cel dan je hodil okrog čemer in godrnjal nad posli in delavci, da mu premalo napravijo in še to, kar napravijo, mu je redko kdaj bilo prav. Ljudje so ga poznali danč naokrog in nihče ni imel dobre besede zanj.

Neke nedelje popoldan so sedeli vaški fantje v domači krčmi in se menili o tem in onem in Mucov Jakec je napeljal pogovor tudi na graščaka in njegovo skopuštvu. „Kdor bi se upal pošteno potegniti tega skopuha in ode-ruha, mu plačam deset litrov vina“, reče Jakec. „Zakaj ga ne potegneš ti sam in izpiješ vino in zakaj naj drugi gredo po kostanj v ogenj?“ ga zavrne kočarjev sin, dninar Niko. „Jaz ne smem videti tega človeka, ker me je že dosti oplahat in premikastil bi ga kot vraga“, izjavi Jakec. „Ti, Niko, pa si premehak, da bi tvegala potegavščino.“ „Kaj, da se jaz ne bi upal potegniti tega skopuha, to bomo videli, in ti, Jakec, plačaj krčmarju vino vnaprej“, reče užaljeni Niko. Jakec odšteje krčmarju denar in poudari, da mora biti potegavščina stoddotna, nato se fantje razidejo.

Niko je drugi dan zgodaj odšel v graščino in vprašal za delom. Sprejela ga je graščakinja. Ker je bil Niko zal in krepak fant, mu je graščakinja takoj odkazala delo in ga obnem vprašala, koliko da zahteva plače. „Za prvo uro samo 25 grošev, za vsako nadaljnjo uro pa dvakratno“, ji odvrne Niko in napravi spačen obraz. Graščakinja ga začudeno pogleda in si misli, da je to čudna in majhna zahteva, skoraj nemogoče, da bi bil tak zal in krepak fant tako prismojen.

Ko je prišel graščak na zajtrk, mu je hitro povedala, da je najela krepkega dninarja in kakšno čudno plačo da zahteva ter da je precej prismojen. „Kakšno delo pa si mu odkazala in kakšno plačo zahteva“, jo radoveden vpraša graščak. „Rekla sem mu, naj razcepi drva na dvorišču, da jih bomo lahko zložili pod streho, za plačo za zahteva 25 grošev za prvo uro, za vsako nadaljnjo uro pa dvakratno“, mu objasni žena. „Ta je še večja prismođa, kot zadnji del krave in zaenkrat naj bo“, reče graščak ter odide gledat za posli in delavci.

Niko je krepko vihtel sekuro, tako da so polena letela po dvorišču in pri tem veselo žvižgal in pel. Graščak se mu približa in ga radoveden vpraša, zakaj da je tako dobre volje, ko vendar dela za tako majhno plačo. „Zakaj ne bi bil vesel, ko sem zdrav in mi ničesar ne manjka, poleg tega je dan lep“, mu z nasmeškom odvrne Niko. Graščak je majal z glavo in si mislil, da je ta res precej prismojen ter šel dalje in se ni brigal več zanj.

Graščakinja je možvo skopuštvu presedalo in je poslom in delavcem vedno kaj primaknila, da so obstali na gradu. Čeprav se ji je zdel Niko prismojen, mu je cel dan dobro stregla z jedačo in pijačo. Po večerji vpraša graščak Nikota, koliko ur je delal in koliko

da dobi plače. „Delal sem deset ur in ne dobim nič več in nič manj kot 128 šilingov“, mu mirno reče Niko. „Kaj?“ se začudi graščak, „to je pomota ali pa si nor!“ „Jaz nikakor nisem nor in tu ni nobene pomote, moj račun je v redu, samo vi ne znate računati“, pravi Niko. Razkačen reče graščak: „Kaj, da jaz ne bi znal računati? Bomo takoj videli!“ Vzame papir in svinčnik ter začne računati, tako da je moral na vse zadnje ves osupel sam sebi priznati, da Niko res dobi 128 šilingov. „To je prevara!“ zarohni graščak. Niko ves srdit vstane izza mize in mu ostro zabrusi v obraz: „Jaz nisem nikak prevarant, pošteno sem zaslužil, kakor smo se domenili! Ako mi ne izplačate domenjega zaslužka, ga bom iztirjal sodnijskim potom!“ „Kaj, s sodnijo mi boš tudi še grozil, ti tepec“, ga ošine graščak. „Bomo videli, kdo je tepec, jaz ali vi, to se bo izkazalo“, mu dokaj mirno odgovori Niko ter hoče oditi. „Počakaj no, vihra!“

reče graščak, in že mu hoče odšteti nekaj denarja. „Jaz hočem imeti vse, kar sem pošteno prislužil, ubogajme ne sprejemam!“ reče Niko.

Ko graščak uvidi da ne opravi ničesar, pomisli na sodnijske stroške, ki bi nastali, potegne denarnico in odšteje Niku denar. Zraven pa pristavi ostro pripombo, da Niko ne sme nikoli več priti v graščino.

Vesel, da je preiščil skopega in „modrega“ graščaka, se je hitro odpravil v vaško krčmo, kjer so ga že čakali tovariši. Povedal jim je, kako je potegnill graščaka in kako ga je ta odslovil. „Da si le tako dobro potegnill tega skopuha, to je glavno, in zdaj pijače na mizo!“ je vpil Mucov Jakec. Vince je teklo, kot bi vrelo iz soda. Fantje so bili židane volje in pozno v noč so se zabavali na račun graščaka in potegavščine.

Pripovedoval Josip Podlesnik iz Skofjč

Boštjan Narobe

Mati je imela sina Boštjana, ki je vse, kar je naredil, narobe naredil. Poslala ga je v svet, da bi se razbistril.

Boštjan je prišel h kmetu in ga prosil kruha. Ta pa je rekel kratko: »Nič!«

Boštjan je šel dalje in vedno ponavljal: Nič, nič. Prišel je na kraj, kjer je ribič že dolgo zaman čakal na plen. Boštjan pa mu zagode: Nič, nič! Ribič je obdelal Boštjana s palico, na kateri je bil trnek:

»Ti kujon ti, ti bom že pokazal: nič, nič! Če boš še kaj takega videl, moraš reči: Danes eno, jutri dve, potem pa vsak dan več!«

Tako je Boštjan godel, ko je srečal pogreb ženske. Zopet je bil tepen in dobil pouk:

Surovina, reči moraš: »Bog se usmili te revne duše!«

»Bog se usmili te revne duše,« je točno rekel Boštjan pri konjedercu, ko je ta drl konja.

»Hopi, tebe naj se bog usmili! Reci rajši: Fuj, ta mrha smrdi!« ga je poučil konjederec.

To je ponavljal zopet na nepravem mestu, ko je srečal nevesto, ko je šla od poroke. Zmerjali so ga: »Svinja nemarna, spravi se s pota!«

Mislil je, da mora tako reči, ko je srečal cerkovnika z župnikom. Cerkovnik je Boštjana naklestil in mu rekel:

Znova nič.

»Mati?!« sem skorajda zavpil.

»Oh-jezus, naj se vzameta.«

»Kako?«

»Jezus, kako? Kako se pa ljudje jemljejo?«

Molek je znova zdrsel v krilo, mati so se zganili.

»To tudi jaz vem,« sem rekel jezno. »A kam... na kaj se bosta ženila, to bi rad vedel.«

Zdaj so mati premišljevali — molili, to sem lahko slišal, niso več. Nastala je tihoča.

»Jezus-na, na grunt,« so povedali nazadnje.

Nič več nisem mogel čakati.

»To se pravi, na naš grunt, v našo hišo?«

Povprašal sem, ko da še vedno ne morem verjeti.

»Ali, Jezus, se naj sama ubijam na gruntu?«

»Tak, Hrvatovemu boste dali grunt?« Bila je tihoča, da sem slišal, kako so predjali molek.

»Če bo priden,« — že drugič ta pridenost, ko da jaz ne bi bil! — »ga bo dobil. Meni se ne mudi... Ne mislim vam še umreti.«

Zavoljo sebe bi težko kaj rekel, o Štrafeli pa sem rekel.

»Vzemi klobuk v roke in reci: Škafec od žaklja!«

Boštjan si je tudi to vzela k srcu in rekel kmetu, ki je pšenico sejal. Ta pa je planil z bičem nanj: »Precep ti, precep-ljeni, kar počakaj, ti bom dal škafec po butici!«

Tokrat Boštjan ni naredil narobe, ni počakal, ampak je šel domov k materi.

Koroška narodna

Za dobro voljo

Napačna injekcija

Sinček: Mama, ti si pravila, da nič ne boli, če da zobozdravnik injekcijo in potem izdere zob.

Mama: Kaj, ali te je bolelo?

Sinček: Mene ne, pač pa je zdravnik kar zatulil, ko sem ga ugriznil v prst.

V Rimu

Skupina turistov pride v Rim in si ogleduje znamenitosti. Vodič jih privede tudi pred razvaline Koloseja in vpraša:

— No, kaj pravite k temu?

Jaz pravim — se oglasi Ciril — če kdo nima denarja, da dovrši, je bolje, da sploh ne prične graditi!

Nezgoda

Kako je mogoče, da si tako razrezala pnevmatiko pri kolesu, Vera?

— Peljala sem čez steklenico...

— Pa je nisi prej videla?

— Ne, možak jo je imel v žepu.

»Kaže, da vas je Štrafela premalo izučil.«

»Hrvatov ni Štrafela, Marica ni Lizika!« so naglo odgovorili.

Tu se ni dalo več kaj odgovoriti. Hrvatov je bil delaven, bil je ključavničar, zaslužil je. Pač pa sem lahko zdaj tudi zavoljo sebe povprašal.

»A mene mislite kar tako odpraviti? Ha... Skušal sem se posmehniti, a me je preveč stisnilo.«

Mati so se predjali; slišal sem, kako so odložili molek na klop, zatem pa povedali:

»Kaj si ne postiljaš pri Toplečkah? Zakaj si pa ostal tam?«

O tem, to je o ženskah, zatem o sebi nisem z materjo še nikoli govoril tako odkrito — ko da bi si prav zavoljo teme, ki naju je ločila, to upal. Razvezalo mi je jezik. Znenada me je pogladilo s stola. Dvignil sem se, jel sem stiskati pesti, a vse, kar sem mogel storiti v tisti temi okoli sebe, kar sem mogel povedati črni postavi, ki je nekaj iskala okoli sebe na klopi pri peči, je bilo, da sem zaklel in zatem zavpil:

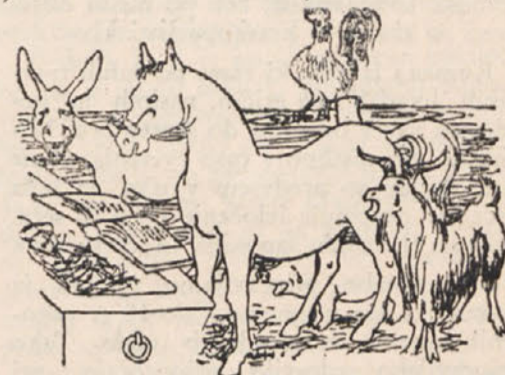
»Prekletu, nikar ne mislite, da boste z mano napravili kakor s Štrafelo! Jaz — jaz sem —«

Moral bi reči ali naš ali Hedlov, toda oboje je bilo tako bedasto, da mi ni šlo z jezika. Lovil sem besedo — znenada pa

Učeni Belček

Živel je konj, po imenu Belček, ki je hotel biti učen. Sklenil je, da bo bral knjige, kakor je videl gospodarjevo hčerko. Najprej je moral priti do knjig. A to ni bilo težko za Belčka, ki si je znal pomagati še iz hujših težav. Stegnil se je in vzel knjigo hlapcu, ki jo je imel namesto vzglavja. Bila je to velika, debela in zelo učena knjiga. Toda zaman se je Belček trudil s skrivnostnimi znamenji. Čim dalj je buljil vanjo, tem manj je razumel.

Vprašal je za svet osla, potem kozla, potem prašiča in nazadnje še petelina, vendar pa so vsi odklimali, Belčka je obšla velika žalost. Imel je knjigo, imel je učenost, toda ni je razumel. Naposled mu je osel svetoval naočnike, češ da brez njih

ni razumevanja in ne učenosti. Belček je zares snel naočnike teti Meti, ravno v trenutku, ko je ta zaspala nad pletenjem. Nataknil si jih je na smrček in zmagoslavno pogledal po tovariših. Le-ti pa so planili v smeh. Vendar se Belček ni menil zanje. Spet se je zatopil v knjigo in buljil, buljil. Ko so ga vprašali, če kaj razume, je postal rdeč in v zadregi odkimal. Živali so se mu spet do solz nasmejale. Toda Belček bi ne bil Belček, če ne bi tudi tega prenesel. Spoznal je, da je pot do učenosti dolga in težka.

Ko sta nekoč z oslom vlekla voz, je ta pokazal nad vrata krčme in ga zbudel:

»Belček, kaj pa piše tam?«

Belček se je brž znašel. Modro je odvrnil: »Piše, da so osli najbolj neumne živali na svetu.«

In osel je umolknil.

Drugič je obračunal s kozlom. »Belček, kaj piše na tej tablici?« je vprašal bradač in pokazal na kažipot.

»Da smrdiš,« mu je odgovoril Belček.

Kozla je bilo sram, zato se je odslej skrival v najtemnejšem kotu hleva.

Tudi prašič ga je on dan pobaral: »Belček, kaj piše danes v časopisu?«

»Da te bodo jutri zaklali!« je odgovoril Belček in mu vrnil milo za drago.

Ko je petelin vse to slišal, se ga ni upal ničesar vprašati. Prijateljsko se mu je približal in mu dejal: »Belček, ti si pa tič!«

sem zaslíšal, kako so mati zadeli na vžigalice na peči. Zaklel sem in planil iz hrama — za nič na svetu ne bi prenesel svetlobe. Vsceno pa nisem ušel besedam, ki so jih mati strašno počasi izgovarjali.

»Ja, Južek, postiljaš si, postiljaš! Tudi ležal boš, kakor si postiljaš...«

Obstal sem pod hramom. V izbi je ta čas zagorela luč — ne, tja nisem mogel več! Od Ploja sem se je na veliko oglašala harmonika. Zagnal sem se tja, vedno bolj sveto prepričan, da bom naletel tam na Hrvatovega, na Marico in na Olgo, na vse tri, in da se bomo pomenili. Potipal sem po žepih, predjal nož v desni hlačni žep, pustil roko pri nožu, v žepu, in potem me je kar neslo; klancev na stezi pred sabo še videl nisem, po pameti sem jih preskakoval.

Vendar pa mi je pred krčmo noga zastala. Na pamet so mi prišle materine zadnje besede — znenada sem bil ves prestrašen, nisem in nisem si mogel priti na čisto, kaj so toliko govorili o postiljanju.

Ali so kaj zvedeli?

Ali tudi drugi kaj vedo? Krčmarica? Krčmar? Hana? Po glavi so mi spretelete besede »Da se ne boš zaženil...! Da ti ne bodo oči zamazale...!«

Vsceno sem se napravil trdnega in se zagnal proti krčmi, znova otipal nož, se ga trdno oklenil — ali odprla so se vrata na stežaj in iz krčme je udarila harmoni-

Ivan Potrč:

28

NA KMETIH

Poslušal sem, kako so tleskale grolike na molku, mislil, da bi prižgal luč, a sem odkril, da nimam vžigalic, v nobenem žepu jih nisem našel, nisem pa vprašal zanje.

»Sta šli sami?«

Molek je zarožljajal, ko da bi padel v krilo.

»Kaj bi hodili sami. S Hrvatovim sta šli.«

Tak, se pravi, resnica je, kar je povedala krčmarica, kar se govori — celo mati, kaže, so za to s tem Hrvatovim — kako bi pa tako mirno molili naprej! Vsa reč je bila že dalje, kot sem si mislil. Prav nič več me ni motila tema v izbi.

»Nekaj pravijo, da bi se vzela s Hrvatovim!«

Grolike so naprej padale, zatem so mati potrdili:

»Pravijo, ja, oh-jezus!«

Bil sem ko na trnju.

»Kaj pa vi?«

Nič.

»Kaj pa vi pravite?«

Zdravilne rastline

Lakota

Lakota (rumena), znana tudi pod imeni banjšček, dremota, rumena mračnica, slipavka, se nemško imenuje echtes Labkraut, latinsko pa Galium verum. Je to 30 do 80 cm visoka rastlina z zelenim, okroglim, pokončnim, kratkokocinastim in četverrebrastim stebлом, ki nosi po 8 do 12 v vretencih zbranih črtalatih, spodaj belomehkodlakavih lističev. Drobnji, zlato-rumeni, le redkokdaj beli po medu dišeči cveti so zbrani v kratkopočljati klas.

Rumena lakota, ki raste po suhih travnikih, livadah, po gričih, nasipih in gozdovih, cvete od maja do septembra. Nabiramo vso rastlino v času cvetenja, njene lastnosti pa so predvsem v tem, da lajša krče ter pospešuje izločanje potu in seča. Vsebuje glukoside, saponine in čreslovino.

Za uporabo pripravljamo polivek iz cvetov, za kar vzamemo 8 do 10 gr posušeni cvetov na skodelico vode. Tako pripravljeno zdravilo priporočajo pri krčih, padavici ter živčnem obolenju, dalje pri vodenici in kožnih spuščajih. Tudi prašek iz cvetov uporabljajo kot zdravilo pri istih boleznih. Sok iz sveže rastline, ki ga razredčimo z vročo vodo, priporočajo pri istih boleznih kot čaj. Pri krvavenju iz nosu pa devamo v nos sveže liste, ki smo jih zmečkali. Vso rastlino kuhajo v vodi in si z njo umivajo ranjene noge.

Lakota (srhka) — nemško Klebkraut — ki je do 1 m visoka rastlina iz družine broščnic, prav tako cvete od maja do avgusta. Raste po peščenih tleh, po njivah, ob ograjah in živih mejah, nabiramo pa jo v cvetju od junija do septembra. Prav tako lajša krče, sili na vodo in pospešuje potenje.

V domačem zdravilstvu jo priporočajo pri rumenici, vodenici, vendar je notranji učinek negotov. Bolj gotovo učinkuje pri kožnih boleznih, n. pr. pri skrofulozi, oteklinah, čirih, gnoječih žlezah in spuščajih, bodisi kot čaj, za kar vzamemo kakih 8 do 10 gr posušene rastline na skodelico vode, ali pa kot svež sok, ki ga pijemo po 1 kavino žličko po večkrat na dan. Zmečkane sveže liste ali pa kuhano posušeno rastlino rabijo za obkladke, ki jih rabijo pri raznih kožnih boleznih, spuščajih, oteklinah itd.

ka; usipala se je luč na dvorišče, s svetlobo vred pa se je usipal skozi vrata na verando cel rep moških in deklet — in vsi so peli, se smejali. Umaknil sem se za kostani, zatem pa se odplazil čez cesto, preskočil jarek in odšel med njivami — proti Toplekovini. V prsih mi je bilo strašno tesno: zavoljo mladih ljudi tam, zavoljo njihovega veselja in njihove pesmi, zavoljo vsega, vsega — a zavoljo sebe samega mi je bilo najhuje. Strašno tesno mi je bilo, ko da me hoče vstežati, toda izjokati se, to sem čutil, se ne bi mogel. Eno mi je bilo vedno bolj jasno, kolikor dalje sem lezel v breg, kolikor bliže sem prihajal k Toplekovemu hramu — da bom napravil konec s Toplečko, s Toplekovino, z vsem zadnjim letom.

„Ne, ženske, sem si sveto zatrjeval, Hedlovemu Južeku ne boste zamazale oči!“

Zapahnil sem vrata, potihno, da me Toplečka ne bi slišala, in odšel v kamro. Potegnili sem si obušarje z nog in se vrgel na posteljo, nerazpravljen.

„Ne, Toplečke, ne boste mi zamazale oči!“ sem si ponavljal, ne da bi mogel drugega misliti — znenada pa sem zagledal Toplečko ob sebi.

»Kaj?« sem vprašal in se skoraj zarežal.

»Jezus!« je vzkljnila potihno, »kako rada sem, da si prišel, da nisi odšel k Ploju. Čakala sem te.«

O sodobni prehrani je objavila pred kratkim dr. Damjana Beblerjeva v mesečniku »Sodobno gospodinjstvo«, ki izhaja v Ljubljani, članek o sodobni prehrani. V njem so najprej navedene napake, ki jih delajo gospodinje pri pripravljanju hrane. Posledice nepravilno pripravljene jedilnice pa se odražajo na zdravju odraslih in otrok. Zato je važno, da vsaj približno vemo količino in vrsto živil, ki jih dnevno potrebuje posamezna oseba.

Za meso, ribe, drobovino, klobase ali druge mesne izdelke pravi, da bi bila pravilna mera štiri krat na teden po 10 gr ali 15 gr na dan. V to skupino spadajo tudi jajca, ki naj bi jih porabili za vsakega družinskega člana po tri na teden. Ob brezmesnih tednih pa po en krožnik suhega fižola, leče ali suhega graha. Mleka samega ali s kavo, žganci bodisi sladkega ali kislega potrebuje človek po pol litra dnevno ali po pet dkg sira na dan. Enkrat tedensko pa še po četrt kilograma skute za pripravo jedi.

Maščob potrebuje telo odraslega najmanj po 7 dkg na dan od tega vsaj 2 dkg surovega masla ali margarine in po 2 dkg olja za solate. Poraba kruha zavisi od teže dela. Za mladince ali človeka pri srednje težkem ali težjem delu je treba 40 do 60 dkg kruha na dan, razen moke za pripravljanje jedil, riža, ovsenih kosmičev ali pšeničnega zdroba. Razne zelenjave: kuhane po 20 dkg na dan, presne pa 25 dkg, krompirja okoli 30 dkg na dan, sadja pa tudi po 20 do 30 dkg. Razen tega so potrebni še razni dodatki, tako na primer 5 dkg sladkorja, medu, včasih suho sadje, košček čokolade, skodelico kava itd.

Ranitve po pasjem ugrizu so pogoste in splošno je znano, da najresnejša posledica tega utegne biti okužba s pasjo steklino. K sreči je sorazmerno majhno število psov, ki so nevarni, popadljivi in ki bolujejo za steklino. Vendar je treba bolezen vedno predvidevati, da se znano pravočasno ubraniti, ker je pasja steklina za človeka smrtna. K sreči imamo polnovredno zaščito — Pasteurjevo cepivo proti steklini, le pravočasno ga moramo uporabiti.

Ena od najvažnejših naših kakor tudi zdravnikovih nalog je, da ugotovimo, ali je popadljiva žival stekla ali ne. Če nas je ugriznil sicer mirni in krotki domači pes, ne bo treba dati zaščitnega cepiva, saj vemo, da je žival zdrava. Če pa nas je ugriznil neznan pes na ulici, je že možna okužba s steklino. Značilno je, da se stekli pes

Da, to sem videl, bila je oblečena.

»Kaj pa je?«

Nič ni odgovorila. Povedal sem tjavdan, kar je vedela:

»Pri materi sem bil, sami so bili doma...«

»Jaz — jaz, Južek, sem v nošenju,« — vse v meni se je ustavilo, tudi srce prenehalo biti, vseeno pa sem slišal vse, kar je povedala — »jezus-na, še enkrat bom mati.«

»Zef?« sem vprašal in še enkrat: »Kako?« — več pa nisem spravil iz sebe.

Obležal sem na postelji kakor brez pameti in se dodobra zavedel šele, ko mi je začela odpenjati suknjič, ko sem zaslišal, kako je jela govoriti, da jo zebe in da se naj umaknem proti steni. Razpravila sva se, tesnoba v prsih pa ni prenehala. —

VIII

Hedlov je končal s tem svojim in Zefinim otrokom in z nožem, ki ga je otipaval v žepu, zvečer pa, ko bi moral nadaljevati, lahko tudi končati svojo zgodbo — le kaj drugega se je moglo zgoditi kakor to, da sta obračunala s Hrvatovim, to je z Maričinim fantom zaradi grunta? — ga znenada ni bilo več v sobi, ne njega in še dveh drugih jetnikov ne. Po navadi sem se do teme zadrževal v kanceliji in prihajal v celico, ko so jetniki že polegli,

To so količine snovi, ki jih telo vsak dan potrebuje. Zakaj? Meso vsebuje beljakovine, ki služijo za izgradnjo telesa in za obnovo potrošenih sil, mleko pa beljakovine in apno, ki sta potrebna za vzdrževanje kosti in zobovja. Kruh, hranila iz moke, ovsenih kosmičev in sladkor dajejo človeku toploto in moč pri delu. To velja tudi za maščobe, ročni delavec jih potrebuje več kot umski delavec. Sveže sadje in zelenjava oskrbuje telo z zaščitnimi snovmi, to so vitamini in rudninske snovi, ki so za zdravje nujno potrebne. Kuhano sadje in zelenjava pa dopolnjujeta z zaščitnimi snovmi prej navedena živila.

To so približne količine za odraslo osebo. Gospodinja pa bo najbolje vedela, kaj svoji družini ali posameznim članom najboljše »paše«. Vedno pa mora upoštevati veliko vrednost sadja in mleka ter zelenjave.

Francoska solata za zimo

1 dl olja, 1 žlica gorčičnega semena, 15 zelenih paprik, 10 zrelih paradižnikov, 5 mladih kumar, 8 čebul, sol, vinski kis, poljubne dišave.

Očiščene paprike zrežemo na tanke rezance, paradižnik na lističe, kumare narižamo kakor za solato, čebulo zrežemo kakor za golaž. Vsako zase denemo v posebno posodo, posolimo in dobro pomešamo. Tako pustimo tri ure. Vmes večkrat premešamo. Nato vsako zelenjavo zase stisnemo. Stisnjeno denemo v porcelanasto posodo in dobro zmešamo. Ponovno polijemo z oljem in dobro premešamo. Tako

Aluminijasta posoda ni za vsako jed. Če damo vanjo večkrat krompir, postane posoda črna. Sneg iz beljaka na primer zelo težko delamo v aluminijasti posodi. Tudi kave in čaja ne kuhamo v njej.

☆

Neprijeten vonj iz vrčev in steklenic odpravimo, če natresemo vanje oglja.

☆

Praden posadimo sobno rastlino v lonček, damo vanjo malo oglja, da korenine ne bodo začele gniti.

☆

Da preprečimo potenje nog, bomo dali v čevlje z gumijastimi podplati slamnate, plutovinaste ali druge vložke. Ko čevlje sezujemo, vzemimo iz njih tudi vložke, da se v času ko nismo obuti posuše. Od časa do časa jih moramo tudi temeljito oprati, sicer se preveč nasitijo potu in umazanije.

pripravljeno zelenjavo denemo v steklen kozarec, ki mora biti dobro očiščen. Vmes posipljemo gorčično seme, lahko pa še kako drugo dišavo, kot na primer poper, lovorove liste, kolesce hrena itd. Da ne nastaja, ko kozarec polnimo, prazen prostor, moramo zelenjavo večkrat potlačiti z lesenim batom ali žlico. Na vrh denemo navzkriž dve deščici, da zelenjava ne zleze navzgor. Na tako pripravljeno zelenjavo zlijemo kuhan in ohlajen kis. Kozarec nato zvezemo in ga postavimo v shrambo. Solata za zimo je tako pripravljena.

nam. Pri redkih večjih raztrganinah je seveda drugače in tu bo moral posredovati izkušen zdravnik ali celo kirurg, ki bo seveda tudi odločil, če je treba dati zaščitno sredstvo proti omrtvičnemu krču (tetanusu).

Ugrizi mačke, ki jih lahko zada v igri, so resnejši in nevarnejši kot pasji, ker so bolezenske klice v mačjem gobčku številnejše in za človeka bolj nevarne in kužne. Drugi razlog, da je mačji ugriz za človeka bolj nevaren in povzroča resnejše infekcije, je v tem, da je ugriznina globlja zaradi ostrih mačjih zob in bolj zaprta in se morebitni gnoj ne more tako iztekati na prosto skozi majhno odprtino ugriznine. Pri takih svežih ranitvah seveda ne moremo mnogo ukrepati: glavno je, da ranjeno mesto dobro očistimo in pokrijemo s čisto razkuženo gazo ali krpico. Če se pozneje pojavijo bolečine, rdečica, oteklina in morda celo vročina, pomeni, da je nastopilo vnetje pod kožo kot posledica okužbe in v tem primeru mora poseči vmes zdravnik.

in tako sem našel tri ležišča prazna. Pogledal sem na Hedlovo poleg svojega in vprašal:

»Kje pa je ta? Kje pa so? Kam so jih odgnali?«

Najprej se je nekaj teles obrnilo po ležiščih, zatem je eno teh teles povedalo:

»Hedlek? Tisti tvoj prekleto babe ali ženske, kako že preklinja, orje. Na ekonomijo so jih pobrali. Ti so šli, ne bo jih več nazaj, mi bomo pa zgnil...«

Ta o gnitju nekemu drugemu telesu ni bila po volji, kajti zganilo se je in povedalo:

»Zgnili? Kajpak! Vse na tem božjem svetu bo zgnilo. Temu ne uideš, si v kajhi ali kje zunaj.«

Obešenjaška tolažba je vzbudila smeh, neko telo na ležišču se je na pol dvignilo in se pritajeno in na kratko zakrohotalo, neko drugo v kotu nekje se je samó obrnilo in zavzdihnilo. Potem je bil znova mir: bilo je, ko da telesa ne bi imela več volje ne za gniti, ne za Hedleka. Skratka, za nič.

Vseeno pa se misel zaradi tega nenadnega Hedlovega odhoda dolgo ni pomirila, dolgo nisem mogel zaspati. Zatisnil sem oči, da me ne bi motila blede svetloba, ki so jo metali reflektorji v okna, in da bi zaspal — a nič ni pomagalo. Čutil sem ga, sojetnika, poleg sebe na praznem

ležišču; predstave, ki so mi hodile po glavi, so bile žive, ko da bi mi fant sam pripovedoval in mi jih risal. Zgodba, ki je bila znenada prekinjena, se je hotela napolniti do roba; hotela se je sama po sebi zaključiti. Znenada sem zagledal Hedlovega pri Ploju, kako se je od obupa in od žalosti napil: bil sem z njegovo mislijo pri gruntu, pri Toplečki in pri spočetem otroku; čutil sem, kako ga je vsa reč s Toplečko in z otrokom mešala in ga trla; videl sem ga, kako ga je Plojevka dvoumno povpraševala, kako so se ga krčmaričine hčere od daleč ogibale, kako se je do norosti vrtel — harmonika je igrala večno iste valčke in polke! — in kako se je na kraju do smrti z vsemi sporekel, Hrvatovemu pa zagnal nož v srce. Lastna sestra ga je preklela, mati so rekli, Oh-jezus-nazarenski, le zakaj je zaklal Hrvatovega, otrok nesrečni! in niso potočili solze; Toplečka je zjavkala in se prijala za telo, ko se je znenada pojavil pred njo, sredi noči, s krvavim nožem in z besedami: To imaš zdaj tudi ti, da boš nehala javkati! — potem... potem je prišla milica, ga uklenila... do zapestij... in ga odgnala. Molčal je, ko da mu je pamet pobralo, zatem pa je po dolgih mesecih zagledal ženske — Doro, Doro na oknih! — zbudil se je spomin in začel jih je preklinjati... in pripovedovati — da... da bi si potešil žalostno dušo.

(Se nadaljuje)

Manj raznolikosti v obratovanju, zato pa višjo produktivnost dela

Čez štirinajst dni bomo pričeli s setvijo ozimim. S tem se bo pričelo za nas novo gospodarsko leto. Zato nikakor ni odveč, da se danes, ko je že treba misliti na oranje za rž, pomenimo o nekaterih zelo perečih vprašanih kmetovanja v gospodarskem letu 1955/56.

Nekaj značilnih primerov

Na 26 kmetijah, katerih obratovanje smo tekom letošnjega poletja pregledali in jim pomagali pri usmeritvi nadaljnega gospodarskega razvoja, smo ugotovili zelo pestro sliko obratovanja, predvsem v pogledu na rabo njiv. Videli smo, da ima od teh 26 kmetij še vedno 11 kmetij več njivske površine pod žitom, kakor pa pod okopavinami in krmskimi rastlinami. Med njimi smo našli celo na štiri primere, kjer še vedno sejejo več ozimim kakor pa imajo posajenih okopavin in posejanih krmskih rastlin. Nasprotno smo našli tudi na dve kmetiji, ki sta pridelovanje ozimnega žita opustili in na ta račun povečali pridelovanje jarih žit, okopavin in krmskih rastlin.

Razmerje med žitom, okopavinami in krmskimi rastlinami nudi precej zanesljivo podlago za ocenitev proizvodnosti in donosnosti kmetije. Ko smo ocenjevali donosnost teh 26 kmetij po podatkih kmetovalcev in po višini pridelka na polju, smo dobili potrjeno pravilo, da dosežejo najvišje tržne bruto-donose kmetije, ki so pridelovanje ozimim popolnoma opustile ali vsaj vidno omejile in ki imajo namesto ozimim posajene okopavine in zasejane krmne rastline. Tako smo videli, da doseže kmetija, ki ima od poljske površine 24 % pod žitom, 36 % pod okopavinami in 40 % pod krmnimi rastlinami, 730 šil. tržnega bruto-donosa na osebo in mesec; druga kmetija, ki ima pod priličnim enakimi pogoji na polju še 63 % žita, zato pa samo 15 % okopavin in 24 % krmnih rastlin, pa komaj 520 šil. tržnega bruto-donosa na osebo in mesec. Izrazita gorska kmetija, ki ima na polju 72 % žita, 12 % okopavin in 16 % krmnih rastlin, doseže samo 320 šil. tržnega bruto-donosa na osebo in leto, medtem ko bi pri spremembi poljščin na 42 % žita, 29 % okopavin in 29 % krmnih rastlin lahko prišla na 465 šil.

Po naših vaseh je še na stotine kmetij, kjer sejejo še vedno 60 in več odstotkov žita in kjer se naravnost branijo okopavin. Ne bi dajali tem primerjavam toliko poudarka, če med 26 pregledanimi kmetijami ne bi bilo 21 takih ki imajo pri žitu več ozimim kakor pa jarih. Ni preveč tvegano, če trdimo, da se široko povprečje Zilice, Roža, Gur in Podjune ne razlikuje dosti od naših primerjav.

Čas zahteva prožnost v kmetovanju

Podoba je, da velika večina od nas še ni spoznala, da nas čas sili v čedalje bolj specializirano kmetovanje, pri katerem pridelovanje žita čedalje bolj izgublja svojo nekdanjo gospodarsko upravičenost, namesto nje pa pridobiva na pomenu nagla proizvodnja mesa in mleka. Ni mogoče, predstavljati si specializiranega kmečkega obrata, če v njivski proizvodnji in na travnikih ničesar ne bomo spremenili, pri tem pa postavljali v hlev več krav in več prašičev na pitanje ter pridno dokupovali krepka krmila. To je zanesljivo

rakova pot, kar bomo spoznali takoj, če bomo le nekoliko prelistali letošnje številke naših »Obvestil naprednih gospodarjev«. Specializirani kmečki obrat, kakršnen nam je potreben in ki nam bo povečal zaslužek za naše delo, mora imeti svoja dva določena glavna tržna produkta, vsa ostala proizvodna področja pa morajo služiti samo temu, da bomo naša tržna produkta pridelali najcenejšim potom in da bo izkupiček največji. Glavna naša tržna produkta pa sta meso in mleko. Prvič zato, ker živimo v alpskem predelu, drugič pa zato, ker za pridelovanje krušnega žita zdaleka nimamo takih naravnih pogojev, kakor jih imamo za krmno žito, okopavine in krmne rastline. Posebej določa našim kmetijam potrebo po specializaciji na meso in mleko ter na zgodnje sadje kot stranski tržni proizvod iz leta v leto naraščajoči pritok letoviščarjev v našo lepo deželo.

Povečajmo tržni bruto-donos

Če sedaj ob pričetku novega gospodarskega leta pridemo na vprašanje, kaj je treba napraviti, da bomo lahko uspešno specializirali svoje kmetije na proizvodnjo mesa in mleka in da bomo čimprej povišali naš tržni bruto-donos, potem v resnici ne moremo povedati nič novega. Potrebno je samo, da si priključimo v spomin, kar smo že tolikokrat razčlenjevali

in kar se je le že prijelo sicer malega toda zelo razumnega števila naših kmetovalcev. Potrebno je v prvi vrsti, da zmanjšamo površino žita, predvsem ozimnega, ako nam ga že nikakor ne kaže sploh opustiti.

Opustitev ozimnega žita je priporočljiva predvsem manjšim kmetom in dobro mehaniziranim večjim kmetijam, ki imajo dovolj delovne sile — bodisi ročne ali traktorske — da lahko krompir, peso in koruzo dobro obdelajo. Zlasti za manjše in dobro mehanizirane večje kmetijske obrate so okopavine močno pripravne in v stanju, da zvišajo tržni bruto-donos za 80 in tudi več odstotkov. Če take kmetije opustijo ozimno žito in dodelijo tretjino njegove površine jaremu žitu, drugo tretjino okopavinam in tretjo krmnim rastlinam, bodo ostvarile osnovni pogoj za cenejše opitanje večjega števila prašičev in večjo proizvodnjo mleka. S tem pa se bo tržni bruto-donos očitno povečal. Res je, da bodo morale dokupovati krušno moko ali kruh, toda izdatek za to nikoli ne bo dosegel zvišanega tržnega bruto-donosa. Ta trditev nikakor ni oprta samo na teoretične kalkulacije, temveč tudi na stvarnost in prakso v dveh kmečkih obratih v slaborodovitnih Gurah, ki nikakor nista tja v en dan opustila ozimim. *Blaz Singer*

Pred letošnjo jesensko setvijo

Letos so ozimine sicer dobro prezimile, vendar je suša v marcu in aprilu močno razredčila posevke, tako da so bili češče prav redki. Obilne padavine tekom poletja so v redkih posevkih povzročile bujno rast plevela. Povečalo se je tudi izpiranje kranilnih snovi, predvsem v lahki peščeni zemlji. Zemlja je zbita in v neugodnem stanju.

Sedaj je naša skrb, da temeljito uničimo plevel, zrahljamo zemljo in jo spravimo zopet v godno stanje. To pa bomo dosegli na ta način, da njivo srednje globoko (ca 18 do 20 cm) preorjemo. Orjemo običajno 14 dni do tri tedne pred setvijo, tako da se grudice dobro sesedejo. Pri oranju pa je velike važnosti, da zemlje ne samo obračamo, temveč da režemo primerno široke brazde in zemljo temeljito zrahljamo.

Ozimine naj v kolobarju sledijo okopavinam, predvsem ranemu krompirju ter deteljščem. Pšenica na njivi, kjer je bila predhodnica žitom, bo slaba, odlično pa bo uspevala ravno na deteljšču. Rž ni tako zahtevna. Pri nas se običajno seje rž za pšenico, kar pa ni ravno najbolje. Korenine rži kakor tudi pšenice imajo

slabo črpalno moč. Hlevski gnoj vsled tega slabo izkoriščajo. Zato ne gnojimo s hlevskim gnojem. Samo njive, ki so revne na humusu kakor tudi na hranilnih snoveh, pognojimo s hlevskim gnojem.

Potrebe ozimim po hranilnih snoveh lahko zadostimo z umetnimi gnojili. Umetna gnojila razsipamo takoj na surovo brazdo, tako da jih z branjem spravimo v zemljo. Do setve oziroma do skatlitve žita so umetna gnojila že delno raztopljenja in takoj dostopna mladi rastlini. V veliki meri je razvoj mlade rastline odvisen od odstotka mineralnih snovi, oz. vode v bilki. Čim večji je odstotek suhih snovi v mladi rastlini, tem večja je njena odpornost proti boleznim in izžimljenju. Odstotek suhih snovi pri ozimih na bomo povečali z izdatnim kalijofornim gnojenjem v jeseni.

Umetna gnojila nudimo ozimim v obliki Thomasove moke in kalijeve soli že pred setvijo. Thomasove moke damo po potrebi 400 do 600 kg na ha, kalijeve soli pa 250 do 350 kg. Thomasovo moko in kalijevo sol lahko zmešamo ter ju potrosimo v enem obroku. *F. Hobel*

Razkužimo semena pred setvijo

Vsled neugodnega vremena se je žito v snopju le slabo posušilo. Zrnje vsebuje večji odstotek vode. Da pridejo semena ozimim pravočasno na trg, jih bodo prodajali v nerazkuženem stanju. Razkuževanje semena pa je uspešna borba posebno proti glivici snežne plesni rži, trde in smrdljive sneti pšenice, progavosti ječmena ter prašne sneti pri ovsu. Zato razku-

žujte pred setvijo semena sami, vseeno, če boste sejali dokupljena ali pa domača.

Razkužila dobite v vseh kmečkih zadruham pod imenom: Ceresan, Ceretan, Germisan, Abavit, Neu Gervit itd.

Stroški za razkužila so napram koristim razkuževanja minimalni. Vsled tega naj nihče ne opusti razkuževanja semena ozimim.

Bramor jezika in čeljusti

Pri goveji živini in prašičih ni redek pojav bolezen v obliki zatečenega, drvenega, trdega jezika ali kot kost trde bule na spodnji čeljusti. Te vrste obolenj povzročajo glivice iz skupine aktinomices, ki vdoro z ječmenovimi resami ali ojstricami drugih rastlin v jezik, sluznice, kožo in podkožje živali, kjer se razvije svojsko vnetje. Razen v jeziku in na spodnji čeljusti najdemo bramor na vnetja in bule na sluznicah ustnic, žrela, nebnic, nosnic ter v koži pod vratom izza čeljusti, na vimenu in nogah.

Večkrat obole tudi koze, zelo redko konji in ovce, včasih pa tudi človek. Oblika boleznih ni vedno enaka. Najbolj pogosto srečujemo bramor na čeljustih in jeziku.

Pri zdravljenju aktinomikoze se poslužujemo pri manj obširnih vnetjih in bulah jodovih preparatov, vakcin in včasih kirurške operacije.

Pri močno razvitem bramorju v spodnji čeljusti in jeziku je zdravljenje večkrat prepozno in je najbolje taka goveda oddati v zakol.

Aktinomikozi je precej podobna bolezen aktinobaciloza, kjer prevladuje slika zagnojenih bul ali ognjokov.

Rž in pšenica po isti ceni kakor 1954

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je 29. julija 1955 odločilo, da ostane pri prodaji rži in pšenice letošnje žetve pri ureditvi, kakor je veljala v letu 1954. Za rž velja tudi naprej cena 1.80 šil. za kg, za pšenico pa 2.— šil. Naprej bo tudi država dodala k tej ceni svoj prispevek 0,50 šil. na kg, tako, da bomo dobili za kg rži v povprečju 2,30 šil., za kg pšenice pa 2,50 šil., ako bomo to prodali za mletje v moko.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Še nekaj za naše motoriste

Naši ljudje so se pri nakupu ali pri menjavi živine, lesa in drugih potrebščin že precej izučili in vedo, na kaj morajo paziti, da ne zagazijo v škodo. Novejši nakupi ali menjave pa obsegajo že mnogo več potrebščin, kot je bilo doslej običajno. V mislih imamo motorje raznih vrst, motorna kolesa, ki jih tovarne različno nazivajo: mopedi, rolerji in kakor se pač imenujejo. Tudi za tiste, ki menjavajo z motornimi kolesi odnosno si morajo za svoje obrate nabaviti razna tovarna motorna vozila ali pa osebne avtomobile, je potreben pravni pouk.

Vsi lastniki takih obratnih in prometnih sredstev se pri še tako previdnem nakupu lahko zamotajo v zakrivljene zanke paragrafov, ki so lahko v pogubo pa tudi v zaščito. V zaščito so seveda samo tistim, ki jih razumejo in spoznavajo tudi v praktičnem življenju.

Vsakdo, ki si je kupil motorno vozilo, ve, da je moral skleniti predpisano odgovornostno zavarovanje, še predno je dobil za svoje vozilo od oblasti označbeno tablico. Že za to zavarovanje je potrebno, da se zanima, pri kateri zavarovalnici naj sklene to pogodbo in da pogodbo oziroma pogodbeno ponudbo tudi natančno premisli, jo mogoče tudi primerja s ponudbo druge zavarovalnice ter si tako pride na jasno, katera mu več koristi.

Kaj pa v slučaju, da zamenja že rabljeno vozilo ali če kupi kako že rabljeno motorno vozilo? V tem slučaju se zavarovanje avtomatično prenese na novega lastnika, ki ima vse pravice in dolžnosti prejšnjega lastnika, kar zadeva zavarovanje. Stara, tekoča polica velja tudi za novega lastnika naprej. Novi lastnik ima vsekakor pravico, da si prejšnjo pogodbo in zavarovalnico natančno ogleda, ne samo glede višine premij, ki jih mora plačevati in drugih pogojev, ki se mu dopadejo ali ne, ampak tudi glede zavarovalnice same, ker ve mogoče za kako drugo zavarovalnico, ki mu je bližja, ki jo po svojih znanjih, zadrukah ali podobno bolje pozna. Če mu nekaj od prejšnjega zavarovanja ne ugaja, mora v teku enega meseca od pridobitve vozila, bodisi potom zamenjave ali nakupa že rabljenega vozila, toda od dneva sklenjene pogodbe, prejšnji zavarovalnici odpovedati pogodbo v priporočenem pismu. Istočasno pa mora po prejšnjem premisleku že vedeti na katero zavarovalnico se bo obrnil sedaj, in mora vsled odpovedi prejšnjega zavarovanja takoj skleniti novo zavarovanje pri novi zavarovalnici, da ne bo oškodovan. Na novo zavarovati se mora že zaradi tega, ker mora tozadevno potrdilo predložiti oblasti. Tisti, ki vozilo zamenja ali proda in novi lastnik se morata glede tega predhodno dogovoriti, da potem skupno urejata. Če ostane pri starem, potem velja od prejšnjega lastnika plačana zavarovalna premija za celo leto tudi za novega lastnika. Nasprotno pa ima tudi zavarovalnica pravico enomesečne odpovedi s priporočenim pismom.

Pri nakupu že rabljenih vozil pa naletimo še na druge nevarnosti. Nizka cena vozila ne sme varati. Nujno je potrebno, da pred nakupom vozilo pustimo pregledati, in sicer mora to opraviti zanesljiv strokovnjak, ker le na ta način smo lahko varni pred kasnejšimi stroški, ki bi se pokazali, bodisi da je vozilo potrebno generalnega popravila ali pa da porabi preveč goriva. Kupno pogodbo je treba napraviti pismeno, ker prodajalec prevzame odgovornost, da je vozilo v redu. Če se kasneje izkaže, da to ni res, lahko kupec zahteva razrešitev pogodbe in vrnitev kupnine, ali pa mora prodajalec plačati zadostno odkupnino. Vse to pa mora kupec zahtevati v teku šestih mesecev od kupne pogodbe, in sicer potom tožbe, da ne zapade! Če vozilo še ni plačal, je to zanj tem boljše.

Sejem plemenske živine v Št. Vidu

Rejska zveza za belo živino (marijadvorce) za Koroško in Štajersko bo imela v petek, dne 9. septembra t. l. s pričetkom ob 9.30 uri v Št. Vidu ob Glini svoj letošnji plemenski sejem za krave in telice.

Resen opomin staršem in kmečki mladini

Primerjave, ki smo jih napravili v sekretariatu SKZ po analizi 26 kmetij, so v urejenosti in donosnosti na delovno silo pokazale eno bistveno razliko. Dobro so urejene in visoko donosnost dosegajo kmetije, katerih gospodar ima poleg dela tudi smisel in potrebo za izpopolnjevanje svojega gospodarskega in strokovnega znanja. Najtrdnjeje pa so med njimi kmetije, katerih gospodar je obiskal kmetijsko šolo in se naučil, da mora kmetovati tudi s svinčnikom v roki.

Čas zahteva kmetovalcev, ki »znajo« in delajo. Podlago za dobro znanje in uspešno delo nudi našim bodočim gospodarjem kmetijska šola Podravlje. Vprašaj in prepričaj se pri fantih, ki so jo že absolvirali! Prijavi takoj svojega sina za obisk šole, ako je dosegel starost 17 let.

Vsa v tesarsko stroko
spadajoča dela
izvaja v zadovoljstvo

Štefan Potočnik

tesarski mojster

PLIBERK — BLEIBURG

Poceni prodaja, nizke cene,
ob sejmu na travniku
Ostanki in perilo iz lastne delavnice

v trgovini

Ferdinand Stefitz

PLIBERK — BLEIBURG

Vsako množino okroglega lesa
kupi

žagarsko podjetje

Ignacij Maček

PLIBERK — BLEIBURG

Ob sejmih in ob vsakem času pijemo pivo,
ki ga proizvaja pivovarna Sorgendorf

Žaga in trgovina z lesom

Franc Ažman

Bistrica pri Pliberku
Feistritz bei Bleiburg

Spet vabi pliberški sejem na travniku

Znana gospodarska in družabna prireditelj v Pliberku, letni sejem na travniku, se ponavlja iz leta v leto. V začetku septembra, ko gre proti jeseni in je najglavnejše kmečko delo do jesenske setve, ajdove žetve, spravljavanja krompirja in sadja ter ostalih priprav za zimo že opravljeno, se na obsežnem travniku pri Pliberku marljivo gibljejo roke in postavljajo svoje ute in stojnice, kjer domači trgovci in druga podjetja postavijo v prikaz in prodajo svoje blago in izdelke. Medtem prihajajo iz najrazličnejših krajev tudi tuji

pale trgovske vezi in osebna poznanstva. V tem smislu je ta sejem v malem izpolnjeval tudi nalogo medsebojnega spoznavanja med različnimi ljudstvi in služil dobrim odnosom med njimi.

Po prvi svetovni vojni je pliberški sejem zaradi bližnjih državnih mej zgubil na svoji obsežnosti in pestrosti sejmske publike. Toda občina je sejmsko tradicijo čaja navadnega »jarmarka«, temveč je v malem razstava, kjer je zastopano kmetijstvo, industrija, trgovina in obrt. Tudi udeležba je iz leta v leto številnejša, zara-

Kupujte v domači trgovini

Kaufhaus Fr. Kraut

PLIBERK — BLEIBURG

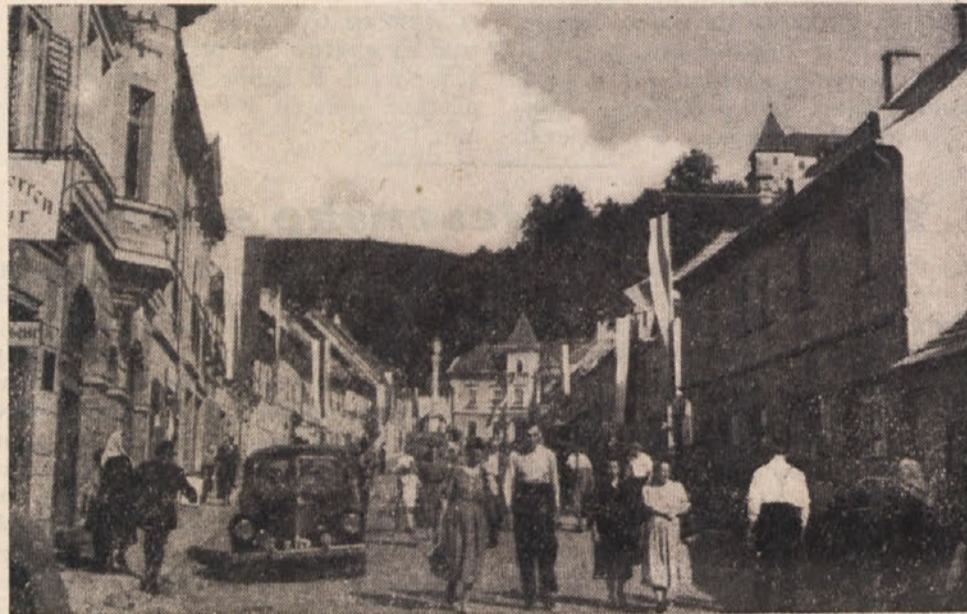
Pri Krautu dobite vse potrebščine
po najugodnejših cenah

Kadar pridemo v Pliberk
obiščimo gostilno *Bruekenwirt*
v Šmihelu pa gostilno *Sereer*

Milka Mlinar

gostilničarka

Prijazna postrežba — dobre kvalitete!

V Pliberku vlada praznično razpoloženje

Kar pomnijo rodovi je znana
slastičarna
in medicarna konditorija

Gottfried Stöckl

PLIBERK — BLEIBURG

Gostinski obrat — espresso

Avtomobilska delavnica,
motorna vozila,
kolesa,
šivalni stroji,
vodovodne instalacije
in predmeti za sanitarne naprave.

Hans Visotschnig

PLIBERK — BLEIBURG

Okusno, solidno in trpežno
slika prostore

Slikar **Janez Huter**

PLIBERK — BLEIBURG

V Šmihelu kupujemo, kar potrebujemo
v trgovini

KUŠEJ Terezija — Franc

Bogata izbira — domača postrežba
zmerne cene!

Dipl. ing. **Albert Glawar**

gradbeni mojster

PLIBERK — BLEIBURG

se priporoča za izvedbo vseh
gradbenih del. Specialiteta
— patentni svinjski hlevi.

trgovci in podjetniki, da si prav tako zagotovijo svoj prostor in postavijo svoje koje. Sejmski komisar ima opravka dovolj, da ustreže vsakovrstnim željam, ker vsak podjetnik želi na najugodnejšem prostoru napraviti najlepše dobičke.

Pliberški letni sejem ima za seboj že staro tradicijo, ki sega stoletja nazaj. Ti dnevi so bili vedno srečanje številnih ljudi iz bližnje in daljne okolice, da celo iz prav zelo oddaljenih krajev. Pred prvo svetovno vojno si lahko srečal mešanico prekupčevalcev in obiskovalcev iz najrazličnejših predelov. Poleg domače govornice je bilo mogoče slišati dialekte iz vseh sedanjih avstrijskih pokrajin, prišli pa so tudi Spodnje-štajerci, Hrvati, rešetarji iz Ribnice in Kočevja, Italijani in prav mnogo ciganov, ki so mešetarili s konji. Na pliberškem letnem sejmu je bilo pravico srečanje vsakovrstnih ljudstev s svojimi značilnostmi, posebnostmi svojega jezika in življenjskih navad. V daljavo so se skle-

di olajšanja obmejnih prometnih predpisov tudi vedno bolj iz bližnjega zamejstva.

Pliberški letni sejem je torej tudi letos pred vratmi. Če bodo vremenske prilike ugodne, bo v nedeljo in ponedeljek v tem idiličnem mestecu, obdanem s pokrajino, gojila dalje in sejmskemu odboru je uspelo, da je tradicionalni sejem dvignil spet na višino, bolje organizirano in sistematično, da prireditelj nima več samo znaškimi lepotami, živahno življenje in vrvenje. Stari in mladi, kmetje, delavci, namočenci, obrtniki in trgovci bodo našli marsikaj, kar jih zanima in se bodo lahko udeleževali v nakupu in prodaji. Skratka, sejem bo nudil vsem vse, ker bo gospodarska in družabna prireditelj. Obiskovalci bodo lahko delali dobičke, obenem pa se bodo sprostil in razvedrili v bogato zasadenem zabavnem parku pri raznih atrakcijah, zvokih godbe in plesih.

Gostilna in kavarna **Breznik** Pliberk - Bleiburg

Poskušnja dalmatinskih in štajerskih vin na sejmišču
Ob večerih v kavarni plesna godba

Krojaštvo **Blaž OPETNIK**

PLIBERK — BLEIBURG

Priznana delavnica moških in ženskih oblek, zaloga in izbira vseh vrst blaga in perila po nizkih cenah

Čevljarstvo **Gregor OPETNIK**

Delavnica in trgovina čevljev

Najugodnejše cene v okolici

Elektro HOLLAUF

PLIBERK — BLEIBURG

Podružnica Dobla ves — Eberndorf

izdeluje točno in solidno vse električne naprave, dobavlja električne potrebščine za kmetijstvo in gospodinjstvo.

Ko gradimo in popravljamo stavbe,
nabavimo opeko v opekarni
DRVEŠA VES — EBERSDORF

najemnik **Johann Krausler**

Izdeluje: votlo opeko 5-kratne
in 4-kratne velikosti,
medstenske plošče,
plošče za pekarniške
peči, plošče za pečarje
in strešno opeko.

Elektro-
in radio-strokovna trgovina

Madritsch

Vse elektro- in UKW radijsko orodje,
plošče, električni štedilniki, hladilniki,
pralni stroji, sesalci za prah,
motorji in svetlobne naprave.

PLIBERK — BLEIBURG

Žaga
in lesna trgovina

Josef Reiter's Erben

Konovec — Gonowitz
PLIBERK — BLEIBURG

- Parketi
- Stavbeno tesarstvo
- Stiskalnica za olje

Tvrdba **Gottfried Glawar**

Libuče — Loibach
Pliberk — Bleiburg

Karol Ferra

Specerija, železnina, manufaktura,
kmetijski pridelki
in gradbeni material

PLIBERK — BLEIBURG

Bahnhofstrasse 16 in Postgasse 13
Tel. 219 in 220

Stavbeno in pohištveno mizarstvo

Jožef Grauf

PLIBERK — BLEIBURG

Izvedba strokovna in solidna!